Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

46-ЙИЛ ЧИҚИШИ. № 225 (12.879).

1964 СЕНТЯБРЬ 27 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

25 Сентябрь куни **53.679** тонна ёки йиллик планнинг **1,55** процентн миқдорида пахта тайёрланди. *Байроқдор азамат фарғоналиклар 10.612 тонна, андижонликлар 16.752 тонна, Қашқадарё 3.367 тонна «оқ олтин» топшириб, суръатни тобора ошириб бормоқдалар.*

Қашқадарё области кунига 2 процентдан пахта беряпти. Ён қўшниси Сурхондарё нега ундан орқада? Бир процентга етолмаётган қорақалпоғистонликлар, хоразм ва самарқандликлар, суръатни қачон тезлаштирасиз?

ДАМ ҒАНИМАТ, ПАХТАКОР

Шу кунларда жонажон республикамиз қизғин меҳнат қучоғида. Бепоён далаларимизда унган «оқ олтин» шуъласидан кузнинг чеҳраси ҳам, кўнгилларимиз ҳам янада равшан тортгандай. Чиндан ҳам, фахрланса арзигулик мўл-кўл ҳосил етиштирилди. Бодроқ-бодроқ очилган чаноқлар сони терган сари кўпаймоқда. Бу — баракат нишонаси.

Гўзал Фарғона майдонларидан, Андижон далаларидан, Сирдарё ва Амударё соҳилларидан, Бухоро ва Қарши тарафларидан дилларни хушнуд этувчи хушхабарлар келиб турибди. Колхоз бригадалари, совхоз бўлимлари изма-из зафар маррасига етиб, ғалаба рапорти бермоқдалар. Ҳадемай ишлаб чиқариш бошқармаларининг ҳам план ва социалистик мажбуриятни бажарганликлари ҳақидаги муждаларини ҳам эшитамиз.

Ҳозир ҳамма далада. Қалбида ўти бор, билагида кучи бор ҳар бир меҳнаткаш пахтазор бағрида. Шаҳар халқи ҳам дала лочинлари билан бир сафда туриб, энг олий муддао: Ватан хазинасига 3 миллион 600 минг тонна «оқ олтин» тўкиш иштиёқида хизмат қилмоқдалар.

Қудратли терим машиналарининг ҳаракати кундан-кун улкан хирмонимизга барака киргизяпти. «Зангори кема»ларнинг мард капитанлари салкам 1 миллион тоннани териб беришни ўз зиммаларига олганлари — катта шарафимиздир.

Газета саҳифаларида пахтазор лочинлари Турсуной Охунова, Искандар Юсупов, Мамажон Дадажонов, Қурбон Кенжаев каби азамат механизаторларнинг юрак сўзларини ўқиб турибмиз. Бу мактубларнинг ҳар бири совет кишисининг гўзал маънавий дунёсини, улуғ мақсад ва интилишларини, партия ва халқ ишига чексиз садоқатини намойиш қиладиган ажойиб ҳужжатлардир. Уларнинг ҳар бири пўлат агрегатлари билан мавсумда камида 200 тоннадан пахта териб, улуғ ишимизга салмоқли ҳисса қўшишга аҳд қилишган.

Аммо дастлабки зафарлар билан фахрланиб, бир нарсани асло унутмаслигимиз керак. Бутун саҳоватини намоён қилган олтин кузимизнинг ҳар бир қуёшли куни, ҳар бир соати ғанимат эканлигини ҳар лаҳза эсда тутайлик.

Ҳали катта маррага — 3 миллион 600 минг тоннага етиб боришимиз учун катта ва шарафли меҳнат йўлини босиб ўтишимиз зарур. Бизнинг бу улуғ ишимизга бутун мамлакатимиз, қон-қардошларимиз кўз тикиб турибди. Келаси ойда республикамиз меҳнаткашлари ва барча совет халқлари шонли Ўзбекистон Компартиясининг ва Ўзбекистон республикасининг 40 йиллигини катта байрам қиладилар. Бу байрамга биз ваъдани ўринлатиб, очиқ юз билан, кўкрагимизни мардона кўтариб боришимиз керак.

Биз табиатдан илтифот кутиб турмаймиз. Унинг барча инжиқликлари, ғалаёнларини боса олгудек қудратимиз, қалб кўримиз бор. Бироқ ногиҳоний ёғин-чочин ишимизга бир қадар халақит бериши мумкин. Шу сабабдан ҳам, катта хирмон учун авж олдирилган курашимизни янада қизитишимиз, фидокорлик намуналарини кўрсатишимиз, ҳар бир дақиқадан баракали фойдаланишимиз шарт ва зарур.

Комил ЯШИН,
Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари.

Пахта териминнинг бориши ҳақидаги кундалик ахборотлар билан танишиб борарканмиз, Фарғона, Андижон, Қашқадарё областлари меҳнаткашларининг мардонавор одимларига, ғайрат ва ташаббусларига таҳсин ва офаринлар ўқиш билан бирга, сводка охирида қолаётган баъзи областлардаги ҳол-аҳволдан, бепарволик ва хотиржамликдан чуқур ташвишга тушаётганимизни баралла айтиш керак.

Баъзи областлар ва бошқармаларнинг раҳбарлари «пахта яхши очилмаяпти, ҳали вақт бор» мазмунида турли важ-корсонларни пеш қилиб, машина теримини қизитиб юбормаяптилар.

Ҳа, «зангори кема»лар оғиримизни енгил қиладиган ажойиб бир мўъжизадай ёнимизга қанот бўлиб кирди. Қўл меҳнатини, айниқса хотин-қизларимиз меҳнатини ниҳоятда енгиллаштирган бу машиналар пахтакорларимиз ҳаётида атом яратилишидай буюк бир ихтиро бўлди. Илгари планни аранг декабрь ойларида бажара оладиган кўпгина колхоз, совхозлар эндиликда сентябрь ойининг ўзидаёқ маррага етиб олмоқдалар. Бу машинанинг шарофати эмас-ми, ахир! Терим машиналари ғоят катта имкониятга, истиқболга эга бўлган ақлли ёрдамчиларимиздир. Аммо бу мўъжиза машиналарга нисбатан ҳамон консерваторларча кайфиятда бўлган одамларнинг ҳали ҳам учраши таажжубли бир ҳолдир.

Баъзи бир областларнинг теримда орқада қолаётганларининг асосий сабаби ҳам, бизнингча «зангори кема»ларга нотўғри муносабатда бўлинаётганлиги билан боғлиқдир. Бу областларда неча юзлаб механизатор, пахта илмини, ишнинг кўзини беш қўлдай биладиган моҳир мутахассислар, раҳбарлар бор-ку, ахир!

Самарқанд, Хоразм, Сирдарё областларида, Қорақалпоғистон АССРда жуда катта майдонларнинг ҳали-ҳануз дефолиациядан чиқмаётганлигига, пахта териминнинг жуда суст бораётганлигига яна қандай сабаб кўрсатиш мумкин?! Бизнингча, бунинг асосий сабаби уюшқоқсизлик, жон куйдириб ишламасликда!

Масалан, Гурлан ишлаб чиқариш бошқармаси (бошлиғи Ш. Қурбонов, партком секретари Х. Раҳимов)да 13700 киши ишга чиқиши керак бўлса, 7050 киши меҳнат қиляпти, холос. 203 та терим машинасидан 15 таси ишлаётганлигини қандай баҳолаш керак. Пайариқ ишлаб чиқариш бошқармаси (бошлиғи К. Назаров, партком секретари Ш. Тошкенбоев)да 13400 кишидан 6828 киши, 250 та терим машинасидан 21 таси, Сирдарё ишлаб чиқариш бошқармаси (бошлиғи М. Мирқурбонов, партком секретари Т. Умаров)да 11500 кишидан 5663 киши, 675 терим машинасидан 111 таси ишлаётганлигини нима билан изоҳлаш мумкин? Йиллик планнинг салкам ярмини териб улгурган, механизациядан, ишчи кучидан унумли фойдаланаётган «Гулбоғ», «Мингбулоқ» каби машъал хўжаликлардан ўрнак оладиган фурсат етмадими?!

Ҳар йили пахта карвонининг олдинги сафида байроқдор бўлиб борадиган машъал Хоразмнинг ғайрат-шижоати қани? Ёки бултурги шон-шуҳрати панасида бу йил ҳам бемалол ўтирмоқчими?

Хоразмлик дўстларимиз ҳар бир сўзларида «машъал Хоразм» деб фахрланиб гапирадилар. Хоразм ва Самарқанд областларига мен атоқли рус ёзувчиларимиз Н. Грибачев, Г. Марков, А. Софронов ва бошқалар билан бирга борганимизда, улар хоразмлик ва самарқандлик пахтакорларимизнинг улуғвор меҳнатларига қойил қолиб, ўз асарларида бу жасоратни акс эттиришга ваъда берган эдилар. Улар Хоразмнинг бу йил ҳам ғолибкор бўлишини муттасил кузатиб бормоқдалар. Дўстларимизнинг улкан ишончини оқлайдиган пайт етди.

Сводканинг охиридан биринчи бўлиб бораётган пахта қайнар Самарқанднинг ҳам бу йилги шашти паст. Бу ердаги раҳбар ўртоқлар ҳам эртакдаги «очил дастурхон»дай пахтазорнинг ярқиллаб, тўсатдан очилиб кетишини кутиб ўтиришганга ўхшайдилар.

Халқимиз, дўстларимиз қадимий ва навқирон Самарқанддан, донги дунёга ёйилган Мирзачўл азаматларидан: Саттор Усмоновдай моҳир миришкорлардан, Қувондиқ Абдураззоқов каби ўт юракли комсомоллардан жасорат кўрсатишни кутяпти.

Йўқ, ўртоқлар, ҳозирги суръатингиз ниҳоятда паст. Бу қадам билан маррага етиш амримаҳол бўлиб қолиши мумкин. Илғорлар сафига ўтиб олиш учун ҳали ҳам ҳамма имкониятларингиз мавжуд. Асосий масала — пахта теримидаги барча камчиликларни, хотиржамлик кайфиятларини тезда бартараф қилишдан, теримга раҳбарликни тубдан яхшилашдан, меҳнат унумини кескин кўтаришдан, дефолиацияни шу кунлар ичидаёқ тугатишдан, пахтакорларни ҳар томонлама меҳнат зафарларига рағбатлантиришдан иборат.

Дўстлар, мен сизга ўзбекистонлик ҳамма ёзувчилар, сизнинг буюк меҳнатингизни дунёга ёйишга, бадиий пухта, ғоявий етук асарларда улуғлашга бел боғлаган қаламкаш биродарларингиз номидан мурожаат қиляпман. Сизлар — китобларимизнинг қони ва юрагисиз. Сизнинг ҳар бир ғалабангиз бизнинг илҳомимизга илҳом қўшади. Китобларимизнинг ҳаётийлиги, роман ва пьеса, достон ва повестларимизнинг гўзаллиги ва жўшқинлиги сиз билан, сизнинг меҳнатингиз билан чамбарчас боғлиқ, Шундай экан биз умумий ишимиздаги камчиликларга лоқайд қараб туролмаймиз.

Пахтакор дўстлар! Коммунистик партиямизга, Улуғ Ватанимизга берган ваъдамизнинг — 3 миллион 600 минг тонналик «оқ олтин» тоғимизнинг Тяньшандек қад кўтариши — ҳар биримизнинг ижодкор ғайратимизга, ўз бурчимизни мукаммал англашимизга, фурсатдан унумли фойдаланишимизга, пахтазор жангида баҳодирлик кўрсатишимизга боғлиқ.

Пахтакорлик шарафини улуғлайлик, хирмонингизга барака, азиз дўстлар!

САМИМИЙ ТАБРИКЛАР

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрущев Жазоирда очилган Биринчи халқаро ярмаркадаги совет павильонини келиб кўрувчиларга юборган табрикномасида умид билдириб айтдики, совет павильонидаги экспонатлар билан танишиш жазоирлик дўстларимизга Совет Иттифоқи халқларининг ҳаёти ҳамда уларнинг экономика, фан ва маданият соҳасидаги ютуқлари тўғрисида ўз билимларини кенгайтириш имконини беради.

Совет ҳукумати бошлиғи Жазоир гражданларини Совет Иттифоқи халқлари, Совет ҳукумати номидан ва шахсан ўз номидан қизғин табриклайди.

Фақат социализмгина, дейилади табрикномада, киши-кишини эксплуатация қилишига, ишлаб чиқариш анархиясига, иқтисодий кризисларга, ишсизликка ва омманинг қашшоқлигига барҳам бера олади, экономиканинг планли равишда тез суръатлар билан узлуксиз ривожланишини ва халқ турмуш даражасининг доимо ошиб боришини таъминлай олади, буни Совет Иттифоқи тажрибаси исботлаб берди. Ўз умрини яшаб бўлаётган капитализмга нисбатан социализмнинг афзалликлари шак-шубҳасиздир. Шу сабабдан, дунёнинг ҳамма қисмида тобора кўп миллионлаб одамлар социализм байроғи остида саф тортаётганлиги тўла қонуний бир ҳолдир.

Н. С. Хрущев бутун дунёда мустаҳкам тинчлик учун, ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун, турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши учун, мустамлакачиликни батамом тугатиш учун биргаликда олиб борилаётган курашдаги умумий мақсадлар Совет Иттифоқи билан Жазоирни бирлаштириб турибди, деб таъкидлайди. Ҳар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг муваффақиятли ривожланиб бораётганлигидан совет кишилари мамнун бўлмоқдалар, президент Аҳмад бин Белланинг яқинда СССРга қилган давлат визити бунга кўп даражада ёрдам берди.

* * *

Н. С. Хрущев билан А. И. Микоян Яман Араб Республикасининг президенти маршал Абдулла Ассалолга телеграмма юбориб, миллий байрам — республика эълон қилинган куннинг икки йиллиги муносабати билан самимий қутловлар йўлладилар.

Телеграммада айтиладики, совет кишилари Яман халқининг миллий мустақиллигини мустаҳкамлашга, мамлакатни иқтисодий ва маданий жиҳатдан юксалтиришга қаратилган қаҳрамонона курашини тушуниб ва чуқур хайрихоҳлик билан кузатиб бормоқдалар.

Мамлакатингиз учун муҳим аҳамиятга эга бўлган мана шу шонли кунда, дейилади телеграммада, Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари йил сайин кенгайиб ва мустаҳкамланиб бораётганлигини биз мамнуният билан қайд қиламиз.

* * *

СССР ташқи ишлар министри А. А. Громыко Яман Араб Республикаси эълон қилинган куннинг икки йиллиги муносабати билан Яман ташқи ишлар министри Муҳсин Сирригa телеграмма юборди. (ТАСС).

Турсуной Азизова Ўрта Чирчиқ бошқармасидаги Свердлов номли колхознинг чевар теримчиларидан. У юбилей олди социалистик мусобақасига қўшилиб, ҳар куни 150-160 килограммдан пахта термоқда. Суратда: Турсуной АЗИЗОВА.

М. Шевелев фотоси.

300 машина теримда

БУХОРО. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг шонли 40 йиллиги шарафига 4 минг 500 гектар ердан 9 минг 200 тонна «оқ олтин» кўтаришга аҳд қилган «Гигант» совхози коллективи пахта теримида зўр ғайрат билан ишламоқда. Совхоз кунлик пахта териш суръати жиҳатдан фақат Навоий бошқармасида эмас, областда олдинги сафда боряпти.

Катта пахта хирмонига «зангори кема» капитанлари муносиб ҳисса қўшаётирлар. Бу йил совхозда 2 минг 300 гектар ернинг пахтаси машиналарда терилади. Далада 34 та «ХВС-1,2» ва 8 та «ХТ-1,2» агрегатлари ишлаши керак. Ҳосили машиналарда териладиган участкалар механик-ҳайдовчиларга аллақачон бириктиб қўйилган. Ғўза баргини тўктириш табақалаштирилган ҳолда олиб борилмоқда. Уртоқ Филипенко командир бўлган ҳаво лайнери шу кунгача 1 минг 600 гектар ерни дефолиация қилди.

Совхознинг 5-бўлимидаги Қаюм Ҳамроев бошлиқ бригадада бошқарманинг Конимех зонасидаги ҳамма механик-ҳайдовчилар тўпланиб, карталарни машина теримига тайёрлаш, терим агрегатларидан фойдаланиш, унинг техника қаровини қандай ўтказиш йўлларини муҳокама қилдилар. Механик-ҳайдовчилар ўз зиммаларига оширилган мажбуриятлар олдилар. Ҳар бир агрегат билан камида 75-120 тоннадан пахта теришга қарор қилинди. Совхознинг уста механик-ҳайдовчиларидан Избосар Ербоев, Эгам Одилбеков ва Қосим Пўлатов ўртоқлар дастлабки куниёқ яхши натижаларни қўлга киритдилар. Улар бир кунда 9 тоннага етказиб «оқ олтин» тердилар. Ҳозир совхоз далаларида 20 терим агрегати ишламоқда. Эрта-индин қолган машиналар ҳам далага чиқарилади.

«Зангори кема»лар ишга тушиши билан терим суръати кескин ошди. Илгари совхоз бўйича ҳар куни 1,3-1,5 процент пахта тайёрланаётган бўлса, ҳозир 2-2,5 процент пахта тайёрланмоқда.

«Норпой» совхози далаларида ҳам шу кунларда ҳаёт қайнамоқда. Бу ерда 67 машина билан 6 минг 303 тонна ёки жами ҳосилнинг 80 проценти териб олинади. Ҳар бир терим агрегати ҳисобига ўтган йилги 39 тонна ўрнига 94 тоннадан пахта терилади. Бу эса 230 минг 520 сўм маблағни тежаб қолишга имкон беради.

Дефолиация 8 сентябрда ўтказилган Очил Муродов, Ҳабиб Ибодов, Жума Ҳамроев, Раҳмат Воҳидов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда 30 машина группа бўлиб ишламоқда. Мавсумда 120-130 тоннадан пахта териш мажбуриятини олган Эшон Бозоров, Теша Мустафоев, Абдираим Исломов, Эргаш Дўстмуродов, Рўзимурот Нуъмонов каби механик-ҳайдовчилар ўз агрегатлари бункеридан 3,2-3,7 тоннадан пахта тўкмоқдалар.

Навоий бошқармасидаги «Коммунизм», Бухоро бошқармасидаги «Янги турмуш» Вобкент бошқармасидаги «1 Май» колхозларида, Ромитан бошқармасидаги «Ромитан» совхозида ҳам машина терими оммавий равишда бошлаб юборилди. Областдаги мавжуд 956 терим агрегатидан ҳозиргача 300 дан ортиғи ишга туширилди. Область механизаторларининг 45 минг тонна пахтани машинада териб олиш юзасидан қабул қилган мажбуриятларини шараф билан бажаришларига катта ишонч бор.

М. БАҚОЕВ.

СЕНТЯБРЬ ГРАФИГИ БАЖАРИЛДИ

АНДИЖОН, 25 сентябрь (**телефон орқали**). Задарё ишлаб чиқариш бошқармаси хўжаликларида пахта териш ва тайёрлаш жадал суръат билан бормоқда. Йиғим-терим графигига мувофиқ бошқарма бўйича сентябрь ойида йиллик планнинг 45 проценти миқдорида пахта териб олиниши лозим эди. Теримчиларнинг зўр ғайрат билан ишлаётганлиги, пахта териш агрегатларидан унумли фойдаланилаётганлиги сабабли сентябрь ойи графиги муддатидан олдин бажарилди. Эндиликда задарёликлар сентябрнинг охиригача йиллик планни 67 процент бажариш учун курашаётирлар.

142 та терим машинасидан пахта далаларида 123 таси ишлаб турибди. Бу машиналар билан ҳар куни 230-240 тонна пахта териб олинаётир. Бошқарма пахтакорлари кунига тайёрлаш пунктларига 3,3-3,5 процент миқдорида пахта жўнатаётирлар.

Бошқармадаги 143 та пахтачилик бригадасидан 17 таси йиллик планни муддатидан илгари бажарди. «Гулбоғ» совхозининг 6-бўлими ҳам маррага етди. Бўлим ишчилари 400 гектар майдондан 5700 центнер пахта териб олдилар. Улар гектаридан яна 11 центнердан «оқ олтин» топширишга аҳд қилдилар. Бўлим далаларида ҳали ҳосил мўл. 80 процент майдондаги ҳосил машинада териб олишга ажратилган бўлса, ҳали 150 гектар ерда биринчи терим ўтказилганча йўқ.

Хўжаликларда терим суръати тобора тезлашяпти. «Партия XX съезди», «Коммунизм», Ильич номли колхозлар ва «Гулбоғ» совхозида ҳар куни йиллик планнинг 4,5-5 проценти миқдорида пахта тайёрланмоқда.

Б. ҚАЮМОВ.

ИККИ СОВХОЗ МАРРАГА ЕТДИ

Қашқадарё областидан хушхабар келди. Икки совхоз пахта тайёрлаш планини бажарганлиги ҳақида рапорт берди.

Чўлда янги ер очиб, биринчи йили чигит эккан «Кўкдала» совхозининг 800 гектар пахта майдонида мўл ҳосил етиштирилди. Касбикори ғаллачилик, чорвачиликдан иборат бўлган янги пахтакорларнинг зўр бериб қилган меҳнати ҳозирнинг ўзидаёқ ўз самарасини кўрсатди. Совхоз 25 сентябргача давлатга 1000 тоннадан ортиқ «оқ олтин» топширди.

Ҳосил ҳали жуда кўп. Баъзи карталарда пахта терилмагандек. Совхоз коллективи давлатга яна камида 600 тонна пахта топширишга аҳд қилди.

Яқин йиллардан буён пахтачилик билан шуғулланаётган Охунбобоев номли совхоз коллективи ҳам 25 сентябрь куни ғалаба рапорти топширди. Бу совхоз меҳнаткашлари ҳар гектар ердан пландан ташқари 6 центнердан «оқ олтин» топшириш мажбуриятини олдилар.

Ҳар икки совхозда йиғим-терим жадал олиб борилмоқда. Бу хўжаликларнинг ватанпарвар ишчилари, механизаторлари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик тўйини ўз устларига олган мажбуриятни муваффақиятли бажариш билан кутиб олиш учун кунига йиллик планнинг 4-5 проценти миқдорида пахта топширмоқдалар.

ҚУРБОН КЕНЖАЕВ 73,5 ТОННА ПАХТА ТЕРДИ

Фарғона область, Киров ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Октябрь 40 йиллиги» совхозининг комплекс механизациялашган бригадаси бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган механизатор Қурбон Кенжаев машина теримида ажойиб намуна кўрсатмоқда. Унинг 26 сентябргача ўз агрегати бункеридан тўккан пахтаси 73,5 тоннага етди. Ўртоқ Кенжаев 25 сентябрь куни «ХТ-1,2» машинасида 8,2 тонна пахта терди.

СЕНТЯБРЬ 26 „ОҚ ОЛТИН" ХИРМОНИ

Пахта тайёрлашнинг бориши

Ўрта Осиё иқтисодий райони

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; иккинчи стун — мавсум давомида; учинчи стун — машина терими).

Ўзбекистон ССР	1,55	17,38	6,94
Тожикистон ССР	1,38	17,27	5,53
Қирғизистон ССР	2,04	15,27	7,89
Чимкент области	1,88	13,75	—
Туркманистон ССР	1,09	11,87	2,20

Ўзбекистон ССР областлари

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; иккинчи стун — мавсум давомида; учинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта; тўртинчи стун — мавсум давомида; бешинчи стун — дефолиация қилинган майдонлар).

Фарғона	2,38	36,50	3,80	25,03	94,60
Андижон	2,23	28,03	2,28	11,98	75,14
Қашқадарё	2,00	26,71	2,15	13,16	123,54
Сурхондарё	1,43	20,08	1,03	3,66	57,00
Бухоро	1,42	12,87	0,57	1,54	84,17
Тошкент	1,96	12,11	1,99	6,32	71,78
Сирдарё	0,78	5,28	0,79	3,29	99,55
Қорақалпоғистон АССР	0,83	5,27	0,05	0,13	59,62
Хоразм	0,83	4,67	0,11	0,16	46,48
Самарқанд	0,58	2,77	0,02	0,05	62,84

ЭСТОНИЯ СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ МЕҲНАТКАШЛАРИГА

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Эстония меҳнаткашларини республика фашист босқинчилардан озод бўлган куннинг йигирма йиллиги билан самимий табриклайдилар.

Меҳнатсевар ва мард эстон халқи Совет Иттифоқи халқларининг фашизмга қарши олиб борган умумий курашига, мамлакатимизни гитлерчи босқинчилардан озод қилиш ишига анча ҳисса қўшди.

Совет халқи ўз Ватанининг озодлиги ва мустақиллиги учун жонини фидо қилган жасур жангчилар, халқ қасосчиларининг, фашизмга қарши барча фидокор курашчиларнинг муқаддас хотирасини абадий эсда сақлайди.

Эстония меҳнаткашларининг коммунизм қурилиши улуғвор вазифаларини бажаришда янги муваффақиятларга эришувларини тилаймиз.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

3.600.000 тонна учун

Ўзбекистон ССР ишлаб чиқариш бошқармаларида 26 сентябргача пахта тайёрлашнинг бориши

Планга нисбатан процент ҳисобида биринчи стунда — мавсумда тайёрланган пахта; иккинчи стунда — машина терими; учинчи стунда — дефолиация).

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ	36,50	25,03	94,60
Киров	53,32	27,49	94,26
Ўзбекистон	52,66	32,30	104,14
Ленинград	46,82	25,45	81,11
Поп	43,52	37,94	84,72
Олтиариқ	28,53	17,93	97,88
Охунбобоев	25,82	17,11	106,40
Қува	25,54	18,04	101,07
Фарғона	13,80	10,75	92,54
АНДИЖОН ОБЛАСТИ	28,03	11,98	75,14
Задарё	45,90	37,86	82,99
Москва	36,75	27,24	82,90
Балиқчи	35,70	16,97	55,91
Андижон	32,95	10,52	78,12
Наманган	32,73	8,22	64,27
Избоскан	32,54	11,50	73,66
Марҳамат	31,07	12,82	70,51
Учқўрғон	26,78	10,27	65,35
Янгиқўрғон	23,71	7,85	53,38
Хўжаобод	20,73	6,44	73,86
Чуст	19,87	11,37	70,70
Қўрғонтепа	6,75	5,71	80,33
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ	26,71	13,16	123,54
Ғузор	55,12	—	100,00
Косон	44,77	20,21	163,03
Қарши	44,72	17,88	132,17
Яккабоғ	26,50	10,57	100,67
Чироқчи	20,83	1,32	186,17
Шаҳрисабз	14,69	10,60	104,09
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ	20,08	3,66	57,00
Шўрчи	23,38	4,47	72,86
Термиз	22,85	5,52	37,60
Шеробод	21,77	9,15	55,57
Сариосиё	16,48	1,62	51,14
Денов	16,19	0,71	45,39
БУХОРО ОБЛАСТИ	12,87	1,54	84,17
Вобкент	18,56	2,57	95,32
Ромитан	14,66	1,18	86,51
Қоракўл	12,49	1,35	92,29
Ғиждувон	11,77	1,70	86,75
Бухоро	11,28	0,74	81,03
Навоий	8,29	1,24	69,37
ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ	12,11	6,32	71,78
Калинин	16,76	9,42	149,50
Оққўрғон	14,72	13,86	98,32
Юқори Чирчиқ	12,33	2,84	116,76
Бекобод	12,05	4,67	57,14
Бўка	11,42	5,08	66,35
Ўрта Чирчиқ	10,82	3,98	62,13
Янгийўл	10,43	1,28	58,25
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ	5,28	3,29	99,55
Жиззах	9,54	5,38	107,12
Гулистон	8,31	4,07	59,73
Янгиер	7,91	2,03	88,42
Ильич («Голодностепстрой»)	6,13	11,07	132,88
Сирдарё	4,16	1,27	86,10
Киров	3,88	0,91	117,58
Пахтаорол	1,43	0,05	73,88
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР	5,27	0,13	59,62
Хўжайли	10,15	0,38	63,24
Тўрткўл	6,09	0,32	50,96
Амударё	4,24	0,02	52,49
Қўнғирот	3,50	—	74,28
Кегайли	3,42	—	52,52
Чимбой	2,88	—	46,64
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ	4,67	0,16	46,48
Ҳазорасп	6,72	0,32	38,27
Янгиариқ	6,00	0,14	38,54
Шовот	3,97	0,05	48,90
Гурлан	3,74	0,10	47,59
Хива	3,08	0,20	57,34
Зона станцияси	—	—	—
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ	2,77	0,05	62,84
Нурота	33,93	—	—
Нарпой	6,33	0,24	74,70
Каттақўрғон	3,11	—	60,22
Пастдарғом	2,52	—	82,62
Иштихон	1,34	0,05	67,16
Пайариқ	1,28	—	61,87
Булунғур	1,63	—	45,18
Самарқанд	0,49	—	25,65
Ғаллаорол	—	—	—
ЎЗБЕКИСТОН ССР БЎЙИЧА	17,38	6,94	77,97

ЭРТАГА—БИРИНЧИ ИНТЕРНАЦИОНАЛНИНГ 100 ЙИЛЛИГИ

ИНТЕРНАЦИОНАЛ ИДЕЯЛАРИ ЯШАМОҚДА

К. Маркс ва Ф. Энгельс томонидан ташкил этилган, халқаро ишчилар ҳаракатида муҳим роль ўйнаган I Интернационал 1864 йилдан 1872 йилгача яшади. I Интернационал ишчиларни капиталга қарши революцион ҳужумга тайёрлаш учун халқаро ишчилар ташкилотига пойдевор солди. «Бу интернационал. — деб ёзди В. И. Ленин, — унутилмас интернационал, бу ишчиларнинг ўз озодликлари учун кураш тарихида абадий қолади. I Интернационал бутун дунё социалистик республикаси биносининг пойдеворини қурди, ҳозир бу бинони қуриш бахти бизга насиб бўлди».

Пролетариатнинг буюк доҳийлари К. Маркс, Ф. Энгельснинг халқаро ишчилар ташкилоти тузиш йўлида олиб борган кураши натижасида 1847 йили коммунистлар союзи вужудга келди. Коммунистлар союзи эса — интернационални ташкил этишни тайёрлади.

XIX асрнинг 60 йилларига келиб Европа ва Америка мамлакатларида ишчилар ҳаракати ҳамда иқтисодий тараққиётнинг кучайиши интернационалнинг вужудга келишига шарт-шароит ҳозирлади. Ишчилар синфи халқаро капиталга қарши ўз кучларини ва сафларини жипслаштирмоғи лозим эди. Тарихнинг объектив талаби шундай эди. Буржуазияга қарши курашда пролетариат чиниқди, сон жиҳатдан кўпайиб, онгли фаолияти орта борди. 1859—1860 йиллардаги Англиядаги йирик забастовкалар ва Франциядаги ишчилар ҳаракатини кузатган Маркс ишчиларнинг бир-бирларидан ажралган ҳаракатларини бирлаштириш ва уларнинг оммавий халқаро ташкилотини тузиш идеясини олға сурди. 1864 йил 28 сентябрда Сент-Мартинс-холлада ишчиларнинг халқаро кенгаши бўлиб, Англия, Франция, Германия, Италия, Польша ва Ирландиядан вакиллар иштирок этди. Кенгашда ишчиларнинг халқаро ҳамкорлиги — I Интернационални ташкил этиш тўғрисида тарихий қарор қабул қилинди.

К. Маркс, Ф. Энгельс I Интернационалнинг ғоявий раҳбари ва ташкилотчиси бўлишди. Маркс I Интернационалнинг раҳбар органи — Генерал Советнинг раҳбари эди. Маркс Интернационалнинг ташкилий ишига раҳбарлик қила бошлади ва марксизмнинг буюк ҳужжатлари бўлган «Таъсис манифести», «Устав» ҳисоботлар, резолюция ва мурожаатларни ёзди. Бу программ ҳужжатларда «Коммунистик партия манифести»нинг асосий ғоялари ривожлантирилган эди.

К. Маркс ва Ф. Энгельс халқаро ишчилар ҳаракатининг асосий ҳужжатлари бўлган «Таъсис манифести» ва «Устав»да ишчилар ҳаракатида ўнг ва сўлларга — прудонистлар, лассалчилар ва ўнг тредъюниончилар, бланкистлар, бакунинчилар ҳамда ишчилар ҳаракатидаги бошқа оқимларга қарши аёвсиз курашга чақирди. биргаликда ҳаракат қилиш, улар ичидаги сектантчилик оқимларини тугатиш, шу асосда халқаро ишчилар ҳаракатини жипслаштириш масалаларини илгари сурди. Бу халқаро ишчилар ҳаракати бирлигини мустаҳкамлашга қаратилган ва халқаро ишчилар ҳаракатининг ҳозирги босқичида яна ҳам катта аҳамиятга эга бўлган доҳиёна кўрсатмадир.

К. Маркс ва Ф. Энгельс I Интернационалда ишчилар синфининг объектив шароитини тўғри тушуна билишга ва сўл бақироқларни ҳамиша фош қилишга ўргатдилар. Жаҳон пролетарларининг доҳийлари майда буржуа социализмининг хаёлпарастлигига қарши кураш олиб бориб, ишчилар оммасини уларнинг таъсиридан чиқариб олиш учун пролетар интернационализми принципи асосида иш кўрдилар.

Марксизм хусусий мулкни ҳимоя қилган прудонизм устидан ғалабага эришгандан сўнг, прудонизмдан ҳам хавфли бўлган сўл революцион ниқоб остига яширинган Бакуниннинг майда буржуа анархистик қарашларига қарши кураш олиб борди. Демак, I Интернационал тарихининг иккинчи даври марксизмнинг бакунинчиларга қарши курашидан бошланади. Тьер губернияси помешчигининг ўғли бўлган Михаил Бакунин дунёқараши жиҳатидан анархист бўлиб, пролетариатнинг эмас, балки майда буржуа ҳамда қишлоқдаги майда помешчиклар манфаатини ҳимоя қилди. Бакунин қишлоқ жамоаси ва ишчиларнинг кооператив ташкилотлари орқали капиталистик жамиятни ўзгартирмоқчи ва давлатсиз анархистик жамият ташкил этмоқчи бўлди. Бакунин аввал давлатни йўқ қилиш керак, кейин капитал ўз-ўзидан йўқ бўлиб кетади, деб прудоннинг пролетариат диктатураси давлатини инкор этган назариясини дастак қилиб кўтариб чиқди.

Марксизм I Интернационалнинг Базель (1869) конгрессида, Лондон (1871) конференциясида ва 1872 йил бўлиб ўтган Гаага конгрессида майда буржуа анархизмини тарғиб этган Бакунин тарафдорларини ғоявий ва ташкилий жиҳатдан тор-мор келтирди.

I Интернационалда анархистик оқимларга қарши курашда ва Россияга марксизмни тарқатишда Интернационалнинг рус секцияси муҳим роль ўйнади. 1870 йилларнинг бошларида ташкил этилган Интернационалнинг рус секцияси Маркс бошчилигида Россиядаги ва славян мамлакатларидаги революцион тўгараклар ва революцион ташкилотлар билан алоқа боғлай бошлади. Рус секциясининг аъзолари народниклик дунёқарашидан тўла озод бўлмаган бўлса ҳам XIX асрнинг 70-йилларида Россияда ишчилар ҳаракатининг кўтарилишига маълум даражада таъсир этди. К. Маркснинг ўлмас асари «Капитал»нинг ва Г. В. Плеханов томонидан «Коммунистик партия манифести»нинг рус тилига таржима қилиниши Россияга илмий коммунизм ғояларининг кенг тарқалишига асос бўлди.

I Интернационалнинг бутун тарихи, — дейилади КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-Ленинизм институти томонидан биринчи Интернационалнинг 100 йиллиги муносабати билан эълон қилинган тезисларда, — пролетариатни ташкил этиш ва унинг бирлиги учун, унинг социалистик онгини ошириш учун курашдан иборат эди. Халқаро Ишчилар Жамияти ишчилар синфининг иши учун минглаб илғор курашчиларни жипслаштирди, стихияли ишчилар харакатини илмий социализм билан қўшиш йўлида биринчи катта қадамларни қўйди.

Маркс ва Энгельс I Интернационалда пролетариат ҳаракатининг назарияси ва тактикасини ишлаб чиқиб, ишчилар синфига ўз озодликлари учун курашишнинг қудратли қуролини берди. Халқаро ишчилар синфи буюк доҳийлар томонидан берилган қудратли қуролни олганига эндиликда 100 йил тўлди. Абадий барҳаёт ва капитализмга қарши курашда ҳамиша тиғи ўткир бўлган бу қурол ишчилар синфини янги жамият учун олиб бораётган курашда ғалабадан-ғалабага олиб бормоқла. Маркс ва Энгельс томонидан ишлаб чиқилган ва Ленин томонидан ҳозирги замонга мос ҳолда ривожлантирилган I Интернационалнинг асосий идеялари ва принциплари халқаро коммунистик ҳаракат томонидан ижодий равишда ривожлантирилмоқда. Халқаро коммунистик ҳаракатнинг қудратли қуроли бўлган марксизм-ленинизм ишчилар синфининг буюк мақсад — коммунизм учун кураш йўлини ҳамиша ёритиб турибди.

Маркс ва Энгельс ҳаёт вақтларида Париж ишчиларигина қисқа вақт ўз ҳокимиятини ўрнатиш имкониятига эга бўлди. Марксизм асосчилари революциянинг биринчи кунидан бошлабоқ коммунарлар томонида бўлдилар ва халқаро ишчилар синфини Париж Коммунасини қўллаб-қувватлашга чақирди. Маркс ўзининг «Францияда гражданлар уруши» номли классик асарида Париж Коммунасининг тажрибасини, унинг ғалабаси ва мағлубиятининг сабабларини чуқур илмий анализ қилиб берди. Париж Коммунаси пролетариат диктатураси давлатининг биринчи формасидир. Париж Коммунасининг мағлубияти меҳнаткашларнинг озод бўлиши учун пролетариат ҳокимиятини ўз қўлига олиш керак, деган Маркс таълимотининг тўғрилигини ва ҳаётийлигини тасдиқлади.

Пролетариатни ва барча эксплуатация қилинувчи халқ оммасини озод қилиш принципини илгари сурган I Интернационалнинг ташкил этилганига 100 йил тўлди. I Интернационалнинг 100 йиллик юбилейи тинчлик, социал тараққиёт ва коммунизм учун курашаётган инсониятнинг олдинги сафида бораётган барча халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг байрамидир. I Интернационалдан тортиб, то ҳозирги халқаро коммунистик ҳаракатгача бўлган давр революцион марксчиларнинг бутун дунёда социализм ва коммунизм ғалабаси учун кураш давридир. II Интернационал ҳалокатга учрагандан сўнг В. И. Ленин томонидан 1919 йили Москвада III Коммунистик Интернационал ташкил этилди. В. И. Ленин илмий коммунизм масалаларини ишлаб чиққанида пролетариат синфий курашининг стратегия ва тактикасини белгилаб берганида ҳамиша I Интернационалнинг революцион тарихий тажрибасига амал қилди.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси Маркс томонидан I Интернационалда илгари сурилган принципларнинг тантанасини бутун дунёга намойиш қилди. Дунёнинг икки системага бўлиниши, социалистик системанинг инсоният жамияти тараққиётининг ҳал қилувчи факторига айланиши, дунё харитасида 50 дан ортиқ мустақил давлатларнинг ташкил топиши марксизм асосчиларининг келажак албатта социализмникидир, деган доҳиёна башоратининг буюклигини амалда исботлади.

I Интернационалнинг революцион традициялари ва принципларига содиқ бўлган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси СССРда социализмнинг ғалабасини таъминлаб, мамлакатда коммунизм қурилишини кенг авж олдириб, социализм жаҳон системасини янада мустаҳкамлаш, барча мамлакатлардаги марксча-ленинча партиялар бирлигини ва жипслигини мустаҳкамлаш, халқаро ишчилар ва миллий озодлик ҳаракатини янада авж олдириш ва бутун дунёда мустаҳкам тинчликни таъминлаш соҳасида тинмай кураш олиб бормоқда.

Маркс томонидан I Интернационални ташкил этиш олдида Европада шарпагина бўлиб юрган коммунистик ҳаракат эндиликда қудратли кучга айланди. Маркс ва Энгельс биринчи коммунистик ташкилотни тузган вақтда унинг сафида 300 киши бор эди. Эндиликда 90 та коммунистик ва ишчи партиялари мавжуд бўлиб, ўз сафита 42,5 миллионга яқин илғор отрядни бирлаштирган.

КПСС XXII съезди томонидан қабул қилинган партиянинг янги Программаси, 1957 ва 1960 йилларда Москвада бўлиб ўтган халқаро коммунистик ва ишчи партияларининг ҳужжатлари, қардош марксча-ленинча партияларнинг амалий фаолияти К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин революцион назариясининг ҳозирги даврда ривожланишининг ажойиб намунасидир. Эндиликда халқаро коммунистик ҳаракат Хитой Коммунистик партияси раҳбарларининг марксизм руҳига зид бўлган бузғунчилик, миллатчилик, эгоистик ҳаракатини жиддий қораламоқда.

I Интернационалнинг революцион традициялари ва марксизм-ленинизмнинг буюк таълимотига содиқ бўлган КПСС ва халқаро коммунистик ҳаракат Маркс, Энгельс, Ленин берган зафар байроғини баланд кўтариб, бутун дунёда тинчлик ва коммунизм тантанаси сари олға бормоқда.

Р. НОРЖИГИТОВ,
тарих фанлари кандидати.

Биринчи Интернационалнинг ташкил топиши. Суратда: 1864 йил 28 сентябрда Сент-Мартинс-холледа (Лондон) митинг.

Рассом **О. Верейский** ишлаган расм.

МИЛЛИОНЛАР УНИВЕРСИТЕТИ

ПАРТИЯ МАОРИФИ ШОХОБЧАЛАРИДА ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ ОЛДИДАН

1 октябрдан бошлаб республикамизнинг шаҳарларида, 15 ноябрдан эса қишлоқларда партия маорифи шохобчаларида машғулотлар бошланади. Маълумки, бу йилги сиёсий ўқиш ўтган йилгидан анча фарқ қилади. Сиёсий маориф тўгараклари фаолияти асосан мамлакатимизда коммунизм қуришнинг актуал проблемаларини, жаҳон социалистик системаси тараққиёти, коммунистик ва ишчи партияларининг тинчлик, демократия, миллий озодлик ҳамда социализм учун кураши проблемаларини чуқур ўрганишдан иборат бўлади. Бошланғич партия ташкилотлари сиёсий маориф тўгараклари ишини шундай ташкил этишлари лозимки, у, коммунистларнинг ва барча совет кишиларининг ҳаётий манфаатларига жавоб берсин.

Машғулотларнинг ғоявий-назарий савияси даставвал пропагандистларнинг состави, уларнинг назарий тайёргарлигига боғлиқ. Андижон, Тошкент ва бошқа областларнинг партия ташкилотлари бу йилги сиёсий ўқишга энг яхши тайёргарликка эга бўлган коммунистлар — партия, совет, хўжалик ходимлари, ўқув юртларининг ўқитувчилари, халқ хўжалигининг мутахассисларини пропагандистликка жалб қилиб тўғри иш қилдилар. Партия маорифи шохобчаларида бу йилги ўқишнинг мазмуни юқори малакали, марксча-ленинча назарияни яхши биладиган моҳир пропагандистларни намоён қилишга ёрдам беради.

Шу кунларда бошланғич партия ташкилотларида 1964 — 1965 ўқув йилини ташкил қилишга бағишланган очиқ партия йиғилишлари бўлиб ўтмоқда. Бу йиғилишларда раҳбар кадрларнинг марксча-ленинча ўқишига ҳам алоҳида эътибор бериляпти. Бизнинг барча партия, совет, касаба союз, комсомол, хўжалик ходимларимиз, барча раҳбар кадрлар сиёсий ва назарий билимларни астойдил ўрганишда бошқаларга ўрнак бўлишлари лозим. Бунда уларнинг сиёсий тўгарак машғулотларида актив қатнашишлари алоҳида аҳамият касб этади.

Партия комитетлари пропагандистлик қилишни энг яхши кишиларга топширяпти. Лекин шунинг ўзи билан иш битмайди. Пропагандистларнинг доимий ўқиши ҳамда уларнинг сиёсий-назарий савиясини ошириш ҳақида партия ташкилотлари кун сайин ғамхўрлик қилсинлар. Бунда пропагандистларнинг қисқа курсларини ташкил қилишни ҳамиша ёдда тутиш лозим. Пропагандистлар қисқа курсларда, назарий семинарларда «Давримиз характери ва жаҳон коммунистик ҳаракатининг бош йўли», «Жаҳон социалистик системаси — ҳозирги замоннинг ҳал қилувчи революцион фактори» ва бошқа темаларда лекциялар эшитадилар. Семинарларда машғулотлар олиб бориш методикасини ўрганишга алоҳида эътибор берилади. Шунингдек, бутун ўқув йили давомида пропагандистларнинг доимий ҳаракатдаги семинарлари ҳамиша ишлаб туриши кўзда тутилади. Сиёсий маориф уйлари ва кабинетларида жамоатчилик асосида тузилган методик советларнинг қарийб 5000 аъзоси пропагандистларга ёрдам беришга тайёр.

Партия ташкилотлари мамлакатимизда коммунизм қурилиши ва жаҳон социалистик системасининг тараққиёти проблемаларига оид лекциялар циклини туздилар ҳамда оммавий лекторийлар ташкил қилмоқдалар. Барча сиёсий маориф уйлари ва кабинетларида тўгаракларда ҳамда семинарларда ўрганиладиган темаларга оид китоблар виставкалари ташкил этилиб, тавсия қилинадиган китоблар ҳамда мақолалар рўйхатлари тузиляпти.

Бу ўқув йилида машғулотлар совет кишиларига, коммунистлар ва партиясизларга мамлакатимиз олдида турган муҳим тарихий вазифаларни амалга оширишда ёрдам бериши лозим. Бу йилги ўқув йили меҳнаткашларнинг сиёсий-ғоявий савиясини ошириш, марксча-ленинча таълимот билан чиниқтиришда янги бир босқич бўлишини таъминлаш барча партия ташкилотлари, идеология фронтимиз барча ходимларининг шарафли бурчидир.

В. СИЗРАНЦЕВ,
Ўзбекистон КП Марказий Комитети идеология бўлими мудирининг ўринбосари.

ЁШЛАР ВА СТУДЕНТЛАР БИРДАМЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ЖАҲОН ФОРУМИНИНГ ДЕКЛАРАЦИЯСИ

24 сентябрда Москвада ўз ишини тамомлаган ёшлар ва студентлар бирдамлигига бағишланган Жаҳон форуми барча мамлакатларнинг йигит ва қизларига қарата якдиллик билан декларация қабул қилди.

Биз, 126 мамлакатдаги кўп миллионли йигит ва қизларнинг вакиллари, дейилади декларацияда, халқларнинг миллий мустақиллиги ва озодлиги учун курашни кучайтириш, эски мустамлакачиликнинг қолдиқларини, мустамлакачиларнинг халқларни эксплуатация қилишдаги бошқа ҳамма формаларни тугатишдан иборат умумий бурчимизни яхши англаб, империализмга ва реакцияга қарши кураш олиб бориб, ер юзида мустаҳкам тинчликни қўлга киритишга, инсониятнинг порлоқ истиқболга эришувини таъминлашга интилиб, форум байроғини, бирлик ва бирдамлик байроғини баланд кўтардик.

Жаҳон ёшлари — замонамизнинг жанговар ва эпчил кучидир. Жаҳон ёшлари кекса авлодлар билан бир сафда туриб, империализмга қарши мардона курашмоқдалар, эксплуатация ва асорат кишанларини парчалаб ташламоқдалар, янги ҳаёт биносини барпо қилмоқдалар. Ёшлар — социал ва миллий озодлик революцияларининг, оммавий демократик, антиимпериалистик ҳаракатларнинг актив қатнашчиларидир. Ёшлар эски мустамлакачи империяларни емириб ташлашга, ёш мустақил давлатларнинг ўз қадларини кўтариб олишлари ва ривожланишларига ўзларининг жуда катта ҳиссаларини қўшдилар.

Биз форум қатнашчилари социалистик мамлакатлар ёшларининг империализмга қарши, тинчлик, демократия учун ва халқлар бахт-саодати учун курашни кучайтиришга жуда катта ҳисса қўшаётганликларини қайд қиламиз. Бу мамлакатларнинг ёшлари социализм қурувчиларининг биринчи сафларида бормоқдалар.

Биз социалистик давлатлар ва ёш мустақил давлатлар халқлари, ўз озодлиги учун курашаётган халқлар, капиталистик мамлакатлардаги ишчилар ҳаракати ва демократик ҳаракат, жаҳондаги меҳнаткашлар ва барча прогрессив кучлар бирлашган кучларининг қудратига астойдил ишонамиз.

Биз шу нарсага асосланамизки, жаҳонда кураш олиб бораётган ана шу кучларнинг ҳар бири бирлашган фронтнинг курашига ўзининг жуда катта ҳиссасини қўшмоқда. Бу бирлашган фронт империализмни, эски ва янги мустамлакачиликни тор-мор келтиришга, тинчлик ва демократия ишини қаттиқ туриб ҳимоя қилишга қодирдир; барча мамлакатларда халқларнинг, ёшларнинг курашини доим ўзаро қўллаб-қувватлаб туриш — бу фронтнинг асосидир.

Биз якдиллик билан шу фикрни изҳор қиламизки, империализм ҳаммамизнинг душманимиздир. Империализм халқларнинг озодликка эришиш йўлидаги ғов бўлиб, тинчликни доим хавф остида қолдирмоқда. Империализм шафқатсиз, маккор ва ҳали кучли душмандир. Империализмга қарши кураш халқларнинг, меҳнаткашлар оммасининг, ёшларнинг куч-қувватини бирлаштиришни талаб қилади, жуда зўр қаҳрамонлик кўрсатишни ва сабот-матонат билан ҳаракат қилишни талаб этади.

АҚШ империалистик доираларининг ҳукмронлик қилиш ва агрессия сиёсати ҳозирги кунда ер юзининг барча қитъаларидаги халқлар учун жуда катта хавф туғдирмоқда. Ғарбий Германия, Англия, Франция, Испания, Португалия ва бошқа мамлакатларнинг империалистлари халқаро майдондаги талон-торож ва йиртқичликда Америка монополияларининг актив шерикларидир. Испания, Португалия ва Жанубий Африкада АҚШ монополиялари ва бошқа империалистик мамлакатлар монополияларининг ёрдамига таянаётган фашист ва мустамлакачилик режимлари империалистик реакциянинг энг разил кўринишидир. Йўқолсин Франко, Салазар ва Фервурд! Испания, Португалия ва Жанубий Африка халқларига озодлик!

Бирдамлик жаҳон форуми барча мамлакатлардаги ёшлар ва студентларнинг хоҳиш иродасини ифода қилиб, барча мустамлакалар ва қарам мамлакатларга дарҳол ва сўзсиз мустақиллик берилиши керак, деб талаб этади!

Биз озодлик ва мустақиллик учун курашаётган халқлар ва ёшлар билан бутун жонимиз ва қалбимиз билан биргамиз, деб айтамиз! Форум бу халқлар билан тамомила бирдам эканлигини ва уларни бутун чоралар билан қўллаб-қувватлашини тантанали суратда билдиради.

Биз, империализм ва агрессия кучларига қарши қатъий ҳаракат қиламиз. Яқинда Куба Республикасига қарши, Вьетнам Демократик Республикасига қарши, Кипрга қарши, пойтахти Браззавилда бўлган Конгога қарши қилинган хуружлар очиқ кўрсатиб берганидек, империализм ва агрессия кучлари халқлар озодлигига ошкора зарба беришга уринмоқдалар.

Декларация, жумладан, Хитой Халқ Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ўзининг қонуний ҳуқуқларини тиклаш тўғрисидаги ҳаққоний талабини, шунингдек унинг ҳозирги вақтда Америка қўшинлари босиб олган Тайван оролини қайтариб олиш учун олиб бораётган курашини қўллаб-қувватлайди, Америка монополиялари томонидан қўйилган одамларнинг қонли репрессияларига қарши отланган Венесуэла, Колумбия ва Гватемала халқ қўзғолончилари билан биргалигини билдиради, Испания ва Португалияда, Бразилия ва Суданда, Парагвай ва Марокашда, Ироқ ва Камерунда, Венесуэла ва Колумбияда, Гватемала ва Пуэрто-Рикода, Саудия Арабистони ва Габонда, Гаити ва Сенегалда, хуллас демократик ҳуқуқ ва эркинликлар ҳануз бузилаётган ҳамма жойда демократлар ва ватанпарварларни таъқиб этишни тўхтатишни, уларни тюрьмалардан озод этишни талаб қилади.

Биз, дейилади декларацияда, ўз мамлакатларини империалистик асоратнинг ҳар қандай формаларидан озод қилиш учун курашаётган Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларининг ёшлари билан бир сафда борамиз.

Империализм жаҳоннинг кўп мамлакатларида ўзининг ошкора сиёсий ва ҳарбий ҳукмронлигини сақлаб қолиш учун курашда мағлубиятга учрагандан кейин, эндиликда бу ҳукмронликни иқтисодий таъсир кўрсатиш ва асорат остига олиш — янги мустамлакачилик ёрдами билан тиклашга умид боғламоқда. Биз жаҳоннинг демократик ёшларини Осиё ва Африканинг озод бўлган мамлакатларига янги мустамлакачиликнинг суқулиб киришига қарши, чет эл монополияларининг Латин Америкаси мамлакатларини ўз асоратига олишига қарши курашни кучайтиришга даъват этамиз.

Озод бўлган мамлакатлар экономикасини ҳар томонлама ривожлантиришда бутун чоралар билан ёрдам кўрсатиш — барча тинчликсевар, ва демократик кучларнинг бурчи, деб ҳисоблаймиз.

Жаҳон ёшлари яқинда озод бўлган мамлакатларнинг социал, иқтисодий, сиёсий ва маданий соҳаларда, мустамлакачиликка ва империализмга қарши фронтни мустаҳкамлашда, тинчлик ишини мустаҳкамлашда эришган катта муваффақиятларини зўр шодлик билан кузатиб бормоқдамиз.

Империалистик реакция ирқчилик ва миллий худбинликни зўр бериб пропаганда қилмоқда, халқларни бир-бирларига қарши гиж-гижлатишга уринмоқда. Инсоният ўз планетасида ирқий нафрат ўчоқларининг сақланишига ортиқ тоқат қилолмайди. Биз Жанубий Африканинг шонли ватанпарварларини, Америка негрларини, жиноий геноцид сиёсатига қарши қаттиқ курашда ўзларининг инсоний ҳуқуқларини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган барча кишиларни қўллаб-қувватлаётганлигимизни билдирамиз.

Биз, турли мамлакатларнинг ёшлари, студентлари, дейилади яна декларацияда, миллий маданиятларни тиклаш, саводсизликни тугатиш ва озод бўлган халқларнинг миллий кадрларини тайёрлаш ишига бутун чоралар билан ёрдам кўрсатишни ўз бурчимиз, деб ҳисоблаймиз.

Ҳозирги шароитда халқлар ва ёшларнинг ядро қуролидан ҳоли зоналар вужудга келтириш, ядро қуролининг ҳамма синовларини тўхтатиш, ядро қуролини тарқатмаслик ва тамомила тақиқлаш учун, ўзгаларнинг территорияларидаги ҳарбий базаларни тугатиш ва ёлланма қўшинларнинг олиб чиқиб кетилиши учун, реваншчиларни ядро қуролига яқин йўлатмаслик ҳамда ёппасига ва батамом қуролсизланиш ва халқаро кескинликни юмшатиш йўлидаги бошқа тадбирларни амалга ошириш учун курашини кучайтириш ғоят муҳимдир.

Биз Ғарбий Германияда бош кўтараётган милитаризм ва реваншизм кучларига қарши, ана шу кучлар қўлига ядро қуроли бериш йўлидаги уринишларга қарши, герман сулҳ шартномасини имзолаш учун ва шу асосда Ғарбий Берлин проблемасини ҳал этиш учун, ҳар иккала герман давлати ўртасида музокаралар олиб бориш учун Германиядаги барча тинчликсевар кучлар билан биргаликда актив кураш олиб боришга қатъий қарор бердик.

Миллий мустақиллик учун кураш билан тинчлик учун кураш — айни бир процесснинг таркибий қисмларидир. Миллий озодлик ҳаракатининг муваффақиятлари халқларнинг бутун дунёда мустаҳкам тинчлик учун курашга қўшган жуда катта ҳиссасидир.

Биз, дейилади декларацияда, тинч-тотув яшаш принципларини қатъиян қўллаб-қувватлаймиз. Бу принциплар мазлум халқларнинг миллий мустақиллик учун курашида янги қулай шароитлар яратиб беради. Тинч-тотув яшаш капиталистик мамлакатлардаги ишчилар ҳаракати ва демократик кучларнинг тараққиёт йўлидаги курашини ҳам кучайтиради.

Форум қатнашчилари жаҳон ёшларини юксак даражада ҳушёр бўлишга даъват этади. Халқаро реакция курашаётган кучлар сафини ҳар қандай йўллар билан бузишга интилмоқда. Ўз сафларининг бирлигини мустаҳкамлаш, халқ оммасини, барча демократик кучларни антиимпериалистик фронтнинг ҳамма соҳаларида биргалашиб ҳаракат қилишга даъват этиш — ёш курашчиларнинг бурчидир. Биз биргалашиб актив ҳаракат қилиш йўли билангина реакция ва уруш кучларини чекинишга мажбур эта оламиз. Ёшларнинг антиимпериалистик, демократик фронтидаги жипслик ва бирликнинг бирон тарзда заифлашуви империализм режаларига ёрдам беради. Биз бутун ер юзининг йигит ва қизлари, қайси миллат, қайси ирқ ёки қитъага мансуб бўлишингиздан қатъи назар, сизларга мурожаат қиламиз: Демократик Ёшлар ва студентлар ҳаракатининг жанговар бирлигини мустаҳкамлангиз!

Декларация йигит ва қизларни барча мамлакатлар ва қитъалардаги ёшлар ва студентлар демократик ва прогрессив ҳаракати бирлигининг муқаддас байроғини баланд кўтаришга чақиради. Декларация қуйидаги сўзлар билан тамом бўлади:

Планетамизнинг ёшлари, сафларингизни маҳкам жипслаштирингиз!

Якдил бўлиб зафар қозонайлик!

(ТАСС).

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ • 2
27 СЕНТЯБРЬ. 1964 ЙИЛ
№ 225 (12.879).

АДАБИЁТ саҳифаси

Асқад МУХТОР

ИШОНГИМ КЕЛАДИ

Ҳар нарсада инсон қўли
бордир.
Пўлатда,
пахтада,
нонда қўл тапти.
Ишонгим келади гоҳ
фолбинларга
Бахтдан сўзлар деса одамнинг
кафти.
Гиламнинг гулида қўлларнинг
ҳусни,
Скалпел тутган қўл жонни
қутқарар.
Қўл сиқувдан бошланади
дўстлик,
Беш панжа миқдори—
қитъалар...
Ер ҳўкиз шохида турар, деган
экан
Чала туғилиб ўлган бир
чўпчак.
Ер инсон кафтида, деган
ҳақиқат
Биздан замонларга ёдгор
қолажак.
Инсон қўли Куррани авайлаб
Қуёш беланчагига солиб
тебратар.
Маъшум тушлар кўриб
босинқираса
Иссиқ пешонасин силаб
уйғатар...

* * *

Тонг олдидан бир йигит
Кунда чиқар соҳилга.
Мен биламан: у на сойни
Ва на тонгни соғинган.

Ҳаяжонсиз тепиб турар.
Табиатнинг юрагги.
Нурга чўмган тинч олам
Сирли тушлар кўради.

Йигит сувга тикилару
Юз-кўзин ҳам чайқамас,
Кипригида уйқусизлик,
Тонг ҳуснини пайқамас.

У шу ерда одамлардан
Яширгандай хўрлигин,
Пайқамайди шудрингдан
Пойчалари ҳўллигин.

Тонг отади, ой ботади,
Кун чиқади ловуллаб.
Маҳалламиз уйғонади,
Кучуклари вовиллаб.

Ишга чопар ёшу яланг,
Қувноқ кулги, ҳангома.
Йигит кўрмас ҳеч бирини,
Гўё бари—бегона.

Қуёши бор, ойи бору,
Кўнглига қил сиғмайди.
Уз уйида ёқилмаган
Чироғига йиғлайди..

* * *

Касал бўлиб қолди бозорчи
қўшним.
Кун-тун шифтга қараб ётади
беҳол.
Илгарилар пайт тополмас эди,
Энди ўй ўйласа вақти бемалол.
Кўз олдига келар бутун ҳаёти,
Дард, алам зирқироқ солар
илигига.
Уксиб, хаёлида қайтади баъзан
Ёшлигига, болалигига...
Бир нима йўқотган одам
шунақа
Изига қайтади олиб хавотир.
Лекин қўшним энди топмас
йўқотганин,
Чунки йўқотгани — умр,
ҳаётдир...

* * *

Темир оғир дерлар,
Тош оғир дерлар,
Кафтга қўйсанг
Оташ оғир дерлар.
Биров айтар
Қайғу,
Айрилиқ оғир:
Оғир: ёринг агар бўлса тош
бағир.
Менга қолса,
Энг оғири
Бир нарса халос:
Қоғоз оғир ҳаммасидан,
Бир парча қоғоз!
Шу сўради билдирмасдан
Кучни, дармонни.
Шу совутар аста
Баданда қонни.
Шу қаддимни букиб,
Кўзни
Нурдан қолдирар,
Шу баъзида кўнгилсиз
Уйга толдирар.

Уйлайманки,
Сиз ҳам,
Эрталаб,
Деразада қуёш чарақлаганда,
Календарь саҳифасин
Варақлаганда
Унинг оғирлигин
Шундай сезасиз.
Ҳазин бир ўй билан уни
Зўрға узасиз...

О, бу оғир қоғоз,
Бу варақларни
Зарур бўлмасайди ҳар куни
йиртмоқ,
Менга чўт эмасди
Тоғларни йиқмоқ!

Ишонгим келади
Умрларнинг
Заволсизлигига, дардсизлигига,
Инсон руҳий қудратининг
Хатсизлигига
Ишонгим келади...

* * *

Карл Маркс кўчасида бир салон бор, биласиз,
Унда рассом дўстларимиз гўзаллик сотишади.
Биров, магазин қатори, айланиб чиқиб кетса,
Бировлар сурат олдида соатлаб қотишади.

Мен ҳам неча кириб қолиб, бир суратга йўлиқдим.
Анчагача беихтиер туриб қолдим олдида.
Оддий қишлоқ. Нақ туғишган қишлоғимга ўхшайди;
Одам ёшлигини топса, ўт ёнаркан қалбида.

Титраб кетдим: кўз олдимда жонланди болалигим.
Ана, таниш сўқмоқларда изим борга ўхшайди.
Токлари ҳам худди ўша, сирларимни яширган,
Илк бўсамга гувоҳ бўлган узумзорга ўхшайди.

Кўзга иссиқ бўғотдаги чумчуқ уясигача,
Лолазор том, онам товуши, қўштегирмон кўприги,
Гузардаги ғужум сада, азизларим, сизмисиз?!
Наҳот сизни яна топдим!? Намланади кипригим.

Бироқ, кўзни зўрға узиб, ёнга боқсам, бир хотин
Қирқ икки сўм санаб бериб, ромга чўзди қўлини.
Қўлтиғига қисиб кетди ёшлигимни, ёпирай...
Кассир бўлса туфлаб-туфлаб санар эди пулини...

ЁЗУВЧИЛАР ПАХТА ДАЛАЛАРИДА

Тошкентдан махсус автобус билан ёзувчилар бригадаси Фарғона водийсига пахтакорлар ҳузурига жўнаб кетди. Улар даставвал Фарғона область пахтакорлари, механик-ҳайдовчилар, Марказий Фарғонанинг янги ерларини ўзлаштирувчилар билан учрашадилар.

Пахтакорлар ҳузурига кетган ёзувчилар орасида Пиримқул Қодиров, Сами Абдуқаҳҳор, Шукур Саъдулла, Эркин Воҳидов, Азиз Абдураззоқ, Михаил Ушаков каби шоир ва ёзувчилар бор.

Бу бригада Фарғона областида бўлгандан сўнг, Андижон пахтакорлари билан ҳам қатор учрашувлар ўтказади.

Тонгларимиз жилваси қанчалик нафис, жозибали бўлса, бу қизнинг юзларидан бир умр аримайдиган табассуми ҳам шунчалик дилрабо. Балиқчидаги «Пахтакор» колхозининг аъзолари Султонхон Шерматовани тонг юлдузи дейишади. Дарвоқе, бунинг боиси бор. Султонхон ҳар куни тонг билан барабар уйғониб, пахтазорга ошиқади. Этак-этак дур териб, хирмонга барака қўшади. Мавсумда 18 тонна «оқ олтин» теришга аҳд қилган Султонхон Шерматова ҳозир ҳар куни 250 килограммгача пахта териб, дугоналарига ўрнак кўрсатмоқда. Штатсиз фотомухбиримиз У. Раҳимов бу чевар қизни пахтазорга шўнғиётганида суратга туширган.

Янги шеърлар

СЎНГГИ ЙЎЛ

Қадамлар, шарпасиз оғир қадамлар,
Кўзлар пардасига қалққан аччиқ ёш...
Энг сўнгги сафарга кимни узатар,
Ҳамкасбми, қўшними, ёки қариндош,
Гуллар ҳусни шунча совуқми асли,
Висол дамидаги кўрки қаерда?
Бугун табиатнинг қанақа фасли,
Ҳеч ким пайқамайди, кўзлари ерда.
Майлига, ранглар ҳам ўчсин бир нафас,
Майлига, офтоб ҳам беркинсин бир дам.
Майлига, бир зумга йўқолсин ҳавас,
Майлига, зил юкдай туюлсин қадам,
Ахир орамиздан кетмоқда одам.
Мотам сукутидан юрак қийноқда,
Юрак қийноқдаки, бермагундай тоб.
Аммо, мен истардим юрак шу топда
Уз-ўзига шундай беролса ҳисоб:
Дардин эшитдингми тириклигида,
Бирон шодлик куни гул тутганмидинг?
Ёки ўша кунни унутганмидинг?
Қадрига етдингми тириклигида?
Шу сўроққа тутса кўнглимиз бизни,
Балки, ўлим яна кетарди йироқ.
Одамлар! Қадрланг бир-бирингизни,
Гул ҳам, муҳаббат ҳам тирикка керак.

ТЎҚИЙМАН

(ҚИЗ ҚЎШИҒИ)

Октябрдан ўргилайин, озодлик берди,
Бахтли кунга юрагимдан раҳмат ўқийман.
Шонли меҳнат меҳнаткашнинг кўкрагин керди,
Кўринг! Шодон, комбинатда шойи тўқийман,
Тўқийман.
Атласларим чаман-чаман, ажойиб, дилдор,
Денгиз, зарҳал жилосидай ҳузурбахш, гўзал.
Камалакнинг хилларидан ранг-баранг юз бор,
Хонатласлар ҳусн олар, қўлимдан ҳаргал,
Тўқийман.
Мен тўқиган шойиларни халқлар кияди,
Жонажоним—Совет юртим яна чиройлик.
«Оқ олтин»дан давронимиз мўл зар кияди,
Ипакларим қуёшгача етгудай бойлик,
Тўқийман.

Тўлқин РАЖАБИЙ.

Саида ЗУННУНОВА

ИШОНЧ

Бировга ишониб баъзан панд ейман,
Лекин, ташлолмайман шу одатимни.
Балки, шу ишончдир саодатимнинг
Умри, келажаги, боиси дейман.
Ахир ишонмаса биронта менга,
Санчгани афзалроқ қалбимга тикан.
Бу ишонч ошиён қурмаган жойда
Айтингчи, чинакам шодлик бормикан?

КУЗ

Куз келди, яноғи куйган япроқлар
Кекса кўзлар каби тортибди хира.
Аммо, меваларга тўлибди шира,
Етилиб товланар ишкомлар, боғлар.
Табиат шунчалар одампарварки,
Лол қолиб боқаман баъзан ишига.
Биллур жиға тақиб кумуш қишига,
Ёз бўйи бузмайди гуллар таркини.
Баҳорда дамба-дам ёмғир ювади
Япроқлар ҳуснини, инсон кўрсин деб.
Ёзу куз қуёши булут қувади
Мевалар шарбатга тўлиб турсин деб.
Куз келди, яноғи куйган япроқлар
Кекса кўзлар каби тортибди хира.
Аммо, меваларга тўлибди шира,
Етилиб товланар ишкомлар, боғлар.

1964 йил.

ДЕЙДИЛАР

(Қўшиқ)

Билгил, жоним, бу ерларнинг тошин тамал, дейдилар.
Табиати қишин-ёзин мисли ҳамал, дейдилар.
Босган изи гулга тобин, ўт юракли, ўт нафас
Қизларини лочин мижоз, соҳибжамол, дейдилар.

Йигитлари марди майдон, кўкрагида қўш орден,
Меҳнат қилиб Мирзачўлда топди камол, дейдилар.
Ул қадимий бебош тўзон бенасиб ўз ҳукмидан:
Бу кун тамом жонга роҳат—боғи шамол, дейдилар.

Элга бенаф дарё бўлмас, чашма бўлмас, сой бўлмас,
Ном қолдирмоқ ҳар ким учун буюк иқбол, дейдилар.
Она-тупроқ, она-ерни боғ қилиб, бўстон қилиб
Элу юртдан раҳмат олган
кўрмас завол, дейдилар.

Тўра СУЛАЙМОН.

Сарвар Азимов

Камалак

ШИНГИЛ ҚИССА

Саратон. Кун ёнди. Азим шаҳар аҳлисабрсизлик билан оқшомга кўз тиккан. Зораки, Зарафшондан эсгуси салқин шаббода Самарқанд хиёбонларида ўйнаса, жазирама хонадонларга кириб келса, кексалар уйқуси, чақалоқлар ороми тиниқ бўлса... Кароматини қаранг-а? Орзу ушалмади: оқшом ҳам дим, тун—қиздирилган хумдон, чўнқир қора осмон пинакда.

Янтоққа ағанагандай, ўринда мижғовланган Профессор гўштдор гавдасини гоҳ бир ёққа ташлар, гоҳ иккинчи ёнига ағдарилар; сочиқ ҳўллаб пешонасига босса ҳам, нам чойшаб ёпинса ҳам бўлмади. Диққинафас тун кўзларига мижжа қўндирмас, кўнгли беҳузур, аъзойи-бадани зирқирар.

Саратонда тун совур, сумбулада сув совур ҳикмати ҳам жоиз чиқмади. Бу етмагандек, аллақачонлар кечган бир воқеа қуйқуми, янгиланган яра каби, дилининг бир бурчагини чимдиб турар. Профессор тоби-тоқатини қайта-қайта кир айлар эди:

«Э нодон одам, аспирантинг бўлган қиз нарса билан бир ёстиққа бош қўйиб-ку, бир маротаба даврага тушган экансан... Эллик ёшингда-я, вой!.. Фараз қилайлик, гўдакка соқол чиқиши мумкиндир. Оила, фарзанд...—фараз қилайлик, орзунинг эрта-кечи бўлмасин: ихлос-холос. Хўш, пировардичи? Нима номаъқулчилик тузини ялаб шўр тумшуқларини ичкилик заққумига тираб оладилар? Хўш, доцентдай баччағарнинг кўча-кўйда сармаст юриши, ҳатто партбилетини йўқотишгача етиб боришиям орзу-ҳавасга кирадими?! Яна бўзрайганига куясан... Қизғиш шокосаси лўқ...

Тўхта! Фараз қилайлик, дайди орзу-ҳавас орқасида эмас, бирон бедаъво дард балосига дош беролмасдан шу шевага тушган бўлса-я, вой?! Ҳой, Профессор, хўп фикр қилгин-а, яна журъатинг ниҳояси хато бўлмасин?.. Ленинграддан қайтганингга-ку, атиги бир-бир ярим йил тўлди: янги институт, нотаниш одамлар... Хато эмасдир! Партиядан ўчирилишини, кафедрадан ҳайдалишини талаб қилмасдан ўзга иложим йўқ эди ўшанда. Ҳаётини, имонини сабил қилган...»

Шу зайлда, саратон тунининг раҳмсиз азобида аллафурсат кечади. Хонадан чала уйқуга толган одамнинг шакароб хурраги эшитилади ниҳоят. Эшитиладию бутун уйни бошига кўтарган телефон шанғи жиринги кўланкасида эриб кетади. Қулоқлари қоматга келган Профессор бу «жиринг»ни тушга йўйиб ҳам қутилмайди, будильник—соатни парқу остига кўмиб ҳам ундан тинчимайди. Кимдир қайсар ўжарлик билан ўзига чақирар.

Телефон овози эканига бора-бора қаноат ҳосил этган Профессор, «нафаси ўчар» илинжида яна бир палла ўрнидан қўзғалмай кўрди. Бўлмади:

— Оббо-о... Ўжар-ей, — дерди трубкани олишга мажбур қилинган Профессор кўзларини ишқалаб, паст овозда: ҳа... ким, ким бу, ярим кечани бошига кўтарган?.. Нима-нима?! Ҳой, дейман, намунча, думоғи шамоллаган отар беданадай бидиллайсиз... А-а? Нима-нима?! Ўрнидан турди? Ҳуши ўзида, дейсизми? Барно-я?! Офарин!.. Таҳсин... Мана йўлга чиқдим. Эҳтиёт қилинглар, бўтам! Мен зудлик билан.

Профессор апил-тапил кийиниб йўлга тушади: дим ҳаво осмонида бепарво кезмиш хира ўроқ ҳам, ўнқир-чўнқир йўл азоби ҳам, икки кураги ўртасида ўрмалагувчи тер дўланалари ҳам—барчаси писанд эмас унга, одими—йигитча.

2.

Барно Каримова, ўттиз ёшларга ҳали бормаган жувон, бундан бир йиллар муқаддам руҳий касалликлар клиникасига келтирилганида аҳволи мушкул эди. Агарки, кўпчилик беморлар сингари оғзидан боди кириб шоди чиқса, қаршисига тўғри келган одамга сапчиса—Барно тақдири Профессорни ошиқча ташвишга солмаган бўларди. Чунки ундайлар дардига даво излаш жўнроқ. Барно Каримова эса ўзгача бемор: мусичагаям озор бермас, бодом қовоғи остидаги тимқора шаҳло кўзларини ердан олмас, ийманиб-ҳимраниб теккина ўтиришини қўймас, дафтарини очишга тоқати йўқ. Бунинг устига беморлик тарихига оид маълумотлар ҳам батафсил эмас: ўқиган, эрга теккан, фарзанд кўрган—вассалом.

Профессор ҳаяжонининг яна бир сири бор. Барнони даволашда оҳори тўкилмаган, қалтисроқ эксперимент—20 кун очлик ва 20 кун парҳез усули ишга солинган. Мутахассислар доирасида жиддийгина мунозара кетмоқда. «Саватни сувдан қачон кўтарармишлар?» қочириғини қилғувчилар ҳам йўқ эмас кўринади.

«Туйнукдан мўралагандан кўра,—андак асабийлашган қиёфада илдам бормиш Профессор хаёлидан шулар кечар эди,—эшикдан киришаверса бўлмайдими? Ҳайронсан... Бу Содиқ Каримов фожиаси... А вой? Содиқ Каримов — Барно Каримова!... Ундаймасдир. Тасодиф... бу ўхшашлик тасодиф, албатта. Ҳар ҳолда клиникадагилар билишарди-ёв...»

Бу ташвиш кечинмалар бошидан лоқайдлик совуқ сувини қуйган Профессор мулойим жиддиятла палатага кириб келади:

— Руҳсатми?.. Ассалом, Барнонисо!

Қараса: ланг очиқ дераза ёнида ҳомушгина ўтирган Барно худди қуюқ булут орасидан чиққан кумуш ой, шаҳло кўзларида телбалик шевасининг тикани кўринмас, усти-боши саришта, Хонаси эса нечукдир майин атир бўйи билан тўлғоқ.

— Миннатдорчилигимни қандоғ...—дейдию кўнгли тўлиб кетганича сўзини давом эттира олмайди Барно.

— У нимаси? Миннат-ҳиммат деган андиша киши зиммасидаги бурч қаршисида бамисоли тўвон, онагинам.

— Минг катла раҳмат, Профессор.

— Фараз қилайлик, камина учун, мана шу шифохона мутасаддиси учун сизнинг ўйнаб-кулиб юрувингиздан ортиқ миннатдорчилик бўлмаслигига ишонасизми?

— Одам қадрининг шинавандасидан ўргилсанг арзийди... Умрингиз чинор бўлсин, Профессор.

— Фараз қилайлик, Барнонисо, онагинам, бир ўтинчим бор... эзмаликка йўймасангиз сўрай? Кейин фурсат ҳам ҳалигидай бевақтроқмикан?

— Айтинг, Профессор?

— Офарин!.. Онагинам, сиз жамилага аёндирки, олимлик кўчасига кирган киши, нина билан қудуқ қазувчи демакдир.—ҳамсуҳбати мақсадининг калитини ҳали тополмаган Барно, қалдирғоч қанот ҳилолини чимирганича, «тушунмадим» назарида Профессорга қараб-қараб қўяр, унинг дўрда лабларидан қочган сўзлар мағзини тезроқ англашга интилар эди.—Шу боисида, агарчандики малол келмаса албатта, ҳаётингизга доир баъзи тарихларни билсам, онагинам?

«Нега керак эди?» дегандай қарайди ялт ёнган кўзларида қалб дарди, эзгу сир сояси, уятиш ва пушаймон ҳавоси чатнаган Барно.

— Профессор, мушкул жойидан ушладингиз-ку, — деб юборганини ўзиям сезмай қолади.

— Афв этасиз. — Барнонинг айни вазияти Профессор назарида, қаттиқ совуқда тарам-тарам чатнаган ойнанинг ўзгинаси эди,—чунон, саволимдан кўнглингизга озор етадиған бўлса сўзламаслигингиз мумкин. Каминангиз, азбаройи, илм, тирик жон манфаати юзасидан?..

3.

— Майлиз, айтай... зора кўнглим бўшаса.—Барнонинг момиқ қўллари ҳайдар зулфида экан, нигоҳи узоқ кўчаларга кириб кетган, овози сирли хаёл гирдобида чир айлангандек туюларди.—Дафтарим узундан-узун... Ота меҳрига қонмай, гўдаклигимдаёқ етим қолдим. Қабрлари Халхин-Гол кўлининг қия қирғоғида. Бечора онам—тўқимачилик комбинатининг қўли қадоқ ишчиси — биттаю-битта қизини, ёдгорасини ергаям, кўккаям ишонмас, яримта кўнглимни ўкситмаслик йўлида бевақт оқарган сочлари супурги, чайир қўллари косов эди.

Мединститутни тамомлар эканман, устозларим қўярда-қўймай аспирантурада олиб қолдилар. Ўзингизга маълумки, 24 яшар қиз боланинг нечоғлик истеъдодли бўлса-да, аспирантка номига етишуви—бу, албатта, осон гап, жўн мартаба эмас: онам иккимиз теримизга сиғмас эдик. «Бу кўҳна дунёда аёл зотидан-ку, пайғамбар чиқмапти, келиб-келиб энди табобат мумтози Ибн Сино чиқиб қолса нима дейсан, оппоғим!»—дейишларини, тантиқланишларини қўймасдилар волидагинам... Фақат, гоҳ-гоҳда сочларимни силаб-сийпалаб кўзларимга узоқ тикилиб қолардилар. Мендан ўз орзу-ҳавасларига жавоб кутгандек. Баъзида эса «Барногинам, 16 ёшимда куёвга беришганини айтувдим шекилли?.. Бу замон қизлари ўқишдан ўзга юмушни ўйлашмайди-я...» тарзидаги шамалар ҳам бўлиб турарди.

Қизларининг боши эса клиникаю лабораториядан чиқмас, кандидатлик минимумларини топшириш билан банд, раҳбарим Содиқ Каримович...

— Ким?! — пешонасидан совуқ тер чиқиб кетган Профессор ташвишда, — Содиқ... Каримович?

— Ҳа, доцент Содиқ Каримов илмий раҳбарим эдилар, — дея давом этади Барно Профессор ҳолатини сезмаган кишидай.—Кунларнинг бирида доцент бошига оғир мусибат тушди: хотинлари вафот этдилар. Одобларини сақлаб, дафн маросимида ҳам, кўнгил сўраб келган таниш-билишларини кутишда ҳам у кишининг уйларида бўлдим. Бўлдим-у, қайтиб чиқолмадим. Бир йил ўтар-ўтмас тўрт-беш яқинларимизни йиғиб, сиримизни ошкор қилдик. Ўтинсиз тутаган онам «Шўр пешонам, қиз боқмаган эканман, 50 ёшлик бевага лойиқ бева асраган эканман...» дея мендан юз ўгирдилар, янтоқдай ёниб дунёдан ўтдилар.

Яна. Шогирдини, ёш нарсани йўлдан чиқазиб хотин қилди, дашноми остида эримни мажлисга солишди, жазолашди; мени эса аспирантурадан ҳайдадилар: Барно деган бетийиқ аёлга эр эмас, молу-дунё ҳавас эмиш...

Начора. Чидашдан ўзга иложни эп билмадик. Фақат, бир қилиқ қўшилди—у киши ичишни одат қилдилар. Шу орада ою-куним яқинлашиб Тоҳир-Зуҳралар дунёга келишди. Иккимизниям овунчоғимиз, эзгу умидларимиз шулар. Мен—она, у киши—ота. Беқадрлик таъна тошлари унутилиб, тирикчилигимиз бир қадар изга тушгандай эди. Содиқ Каримович монографияларига янги-янги саҳифалар қўшила бошлади. Менда ишга киришни ўйлардим.

Содиқ Каримович янги аспирантларини мақтаганлари сари, Тўлқинжон ундай, Тўлқинжон бундай, шу кетиши бўлса беш-олти йилдаёқ академик бўлиши—икки карра иккидек нақд, йигит эмас, қилич-а... қилич... бир ҳунари ичида, деганлари сари вужудимда ўт ёнарди. Ахир, у киши бир вақтлар менинг тўғримдаям қанча-қанча кўпирардилар. Нега энди жимлар? Ёки бор истеъдодим эрга тегиш билан сувга уриб кетдими?.. Дилимни кир қилган бу маъюс ўйлар болаларимни—жуссаси пишиқ, хушсавлат Тоҳиржон билан сув ўтидек нозик хушсурат Зуҳрагинамни кўрсамла шамол гирқиратган булут каби тарқалар соғлигимда суянчим, дард егандa ҳамдардим шу қўзичоқларим...—дердим ўзимга тасалли бериб.

— Профессор, зерикмадингизми, балки...

— Ўтинаман... сўрайман,—дерди бор вужуди диққатга чўмган Профессор.—малол келмаса, давом этинг, хаёлингиз ҳалқаси узилмасин, онагинам.

4.

— Майлиз... Баҳор эди. Якшанбалик нонуштасидан сўнг, болаларим билан истироҳат боғига боришга қасд қилдик. Оталариниям қисташган эди, у киши «Ишим бор. Тўлқин келиши керак» баҳонасида қутулдилар. Ҳамиша шу: душанбадаям—якшанбадаям иш, фақат иш; болаларим шўхлиги ёқинқирамайди, хотинлари кўнглига қараш эса аллақачонлар одатдан ташқари гап бўлиб қолган.

Тоҳиржон билан Зуҳрагинамни ювдим-тарадим, ўзимни-да, жиним қўзиб, қизлик давримдаги либосу безакларимни ишга солдим. «Бугун келинчак ҳавас эканда» деганларига ҳам кўнглим оғринмади.

Эндигина уйимиздан чиқмоқчи эдикки, қўнғироқ жиринглади. Эшикни очдим. Юлдузи менга нечукдир ошна, қаддибасти тараш, юз-кўзларига илиқ табассум қўнган бир йигит қаршимда турарди:

— Узр. Адашмадиммикан?.. Содиқ Каримович манзиллари?

— Марҳамат. Домла кутмоқдалар.

— Ташаккур. Бу дўндиқчалар болаларими?.. Танишайлик: отим—Тўлқин...

Юрагим «шув» этдию орқамга тортиб кетди. Шўрим! Наҳотки, бу лочин келбат йигит ўша, бешинчими-олтинчими синфда, аниғи хотирамдан кўтарилган, жамалакларимни юлиб-юлқийвериб жонимдан безор қилган тирмизак, еру кўкка сиғмас Тўлқинча бўлса?.. Икки юзидаги чуқурча ҳусн тузар бўпти-ку. Ё одам одамга ўхшайдими?..

Шу хаёлотда уйимиздан нечук чиққанимни-да, истироҳат боғида кечган вақтни-да билмадим, кўнглимга қилча нарса

5.

сиғмай қолди. Ўйлайсизки, дилим гала-гала каптарлар сайилгоҳию кимнингдир шафқатсиз ҳаракати уни беаёв тўзғитмоқда. Ишқилиб уйга қайтмасам. Ҳалиги билан яна учрашувга ҳолу тоқатим йўқ.

Кун тиғ тортиб, болаларим югуришдан чарчашди. Уйимиз томон йўл олар эканмиз, «талайгина фурсат ўтди-ку, кетгандир» қаноати бир оз тасалли берарди нотинч вужудимга. Эшикни очган Содиқ Каримович болалари кўнглини сўрашниям унутиб, кабинетларига кириб кетдилар. Қулоқ солсам, гангур-гунгур суҳбат авжида. Тўлқиннинг дўриллаган овози... Энди бўлса, «Яхшиям кетмапти. Яна бир кўрар эканман...» зикри вужудимни оташдек қиздирар, муз сингари совутарди. Тандир ҳам иссиғида олади, деганларича, бу йигитнинг юлдузи мен бечорани неча кўйларга солар, истакларим тескарисини ҳақиқат айлар, борингки, ўзимни ўзим танимай қолдим.

Тезгина болаларимни тинчлаганимдан сўнг, дастурхон ясаб уларни таомхонага таклиф қилишга мажбур эдим.

Доира стол атрофида гир айланиб ўтиришдик. Овқат орасида Содиқ Каримович ер остидан назар ташлаб қўяр. «Шаштинг пастроқ, мазанг йўқми?» саволини бергандай имо-ишора қилардилар. Мен эса ўзимни тушунмасликка, тундликка солардим.

— Кетган нелар, кетмоқланган келмас, Содиқ Каримович,— дерди Тўлқин. Чоғи кабинетда бошланган суҳбат давом этмоқда.—Шўрхокидан шувоқ ўт ҳам ўсмаган нокасларга қарши жангдан омон чиқишимга, сизларга ростини айтсам, сира ишонмагандим.

(Давоми тўртинчи бетда).

САПУН ГОРА ҚОШИДА

Сапун гора қаддини кериб,
Мағрур турар шаҳар четида.
Минг-минг ўқни мен олдим
териб
Ажин босган кўҳна бетидан.

□ □

Чўққиларни кўрмаклик учун
Якнаш чиқдим пояма-поя.
Элимизнинг қасоскор ўчин
Узи қилур менга ҳикоя.

□ □

Юксак тоғнинг сўл қоясида
Бир жангчининг қабри турибди.
Шу қабрнинг туб ғоясида
Минг жангчининг қалби
турибди.

□ □

Балки шудир жигарим қабри,
Йўқлаб келдим сени олисдан.
Тугаса ҳам онангнинг сабри,
Умид қилар ёз ўтса, қишдан.

□ □

Майли, ким бўл, номаълум
солдат,
Шудир сендан ёлғиз тилагим,—
Жигаримсан менга тоабад,
Юрагимда тепар юрагинг.

Маннон ҒАНИ.

ЭЪТИҚОДИМ

Дўстлик тўғрисида ўйласам
ҳар гал,
Кўз олдимга дастлаб келади
вокзал,
Москва, Ереван, Ашхобод, Рига,
Нега кўз олдимдан ўтмасин,
нега?
Тошкентда эшитсам гуцулча
сўзни,
Нега ҳам эсламай львовлик
қизни?
Шаҳарлар, қишлоқлар,
ўрмонлар, чўллар,
Миллатлар, элатлар, одатлар,
йўллар,
Дийдор кўришганим,
кўришмаганим,
Излаб эришганим,
эришмаганим,
Қайтмас учрашувлар, дилкаш
суҳбатлар,
Сўнгра кузатувлар, соғинчлар,
хатлар...
Ҳаммаси — ҳаммаси тушар
ёдимга,
Дўстлик мадад берар
эътиқодимга.
Эътиқодим тинчлик, дўстликда
бахтим,
Шунинг-чун дарёдай ишламоқ
аҳдим.

Маъруф ЖАЛИЛОВ.

ДЕНГИЗ ВА ОНА-ЕР

Ойлаб кезиб келдик денгизлар аро,
Яна соҳил лабин ўпди кемамиз.
Она-ер бағрига отилдик, гўё —
Сутга ташна бўлган гўдак ҳаммамиз.

Гарчи денгизларга ошиқман азал,
Ҳамиша талпинди юрак ер томон.
Денгиз-ку жилвагар,
Ер ундан гўзал,

Ҳа, ер ҳаётнордир, бахш этмишдир жон!
Узи қучиб турган денгизда юриб
Шунча ташна бўлгач бағрига диллар,
Ҳали ойга чиқсак, уй-турмуш қуриб,

Қандай яшаркинмиз унда ой-йиллар?
Она-ер бағрини тарк этмоқ маҳол,
Ё ойга ерни ҳам
олиб учамиз
Ё ойни бағрига
олиб тушамиз
Қуёш ўлкасидан
келинчак мисол.

Ҳ. САЪДУЛЛАЕВ,
матрос.

27 СЕНТЯБРЬ, 1964 ЙИЛ
№ 225 (12.879).

6.

(Боши учинчи бетда).

Камалак

— Иним Тўлқинжон, пешонангиз фаранг сартарошининг қайроғидек текис ясалган экан.

— Қайдам, Содиқ Каримович.

— Тавба, — дердим ичимда. — Йигит юлдузиям шу қадар иссиқ бўлар эканми? Фикр. юз-кўзидан фикр ёғилар. Икки энлик қошлари ўртасидаги тугун ғайир, сербардош табиатидан нишона бўлса керак. «Инонмагандим» деганида чеҳрасига енгил табассум қони таралиб. кўзларидаги алланечук, менга кўпдан буён таниш шўх шева юз чуқурчаларига кўчганида, бўғиним бўшаб, қўлимдаги пичоқ пастга тушса бўладими.

— Ҳарбий госпиталь врачлари, — давом этарди пичоқни кўтара менга қараб-қараб қўйган меҳмон, — ажални енгиб, борлиғими бомба зирапчалари ғалвир айлаган шогирдингизни оёққа қўйдилар. Шунда, дунёга йигитдан туғилган аскар бола қолган умрини, агар ҳолу қудрати етса, тиббиёт йўлига инъом этувга аҳд қилди. Мана бугун, йигит аҳдимнинг ўтирик чиқмаслиги сизнинг қўлингизда, устоз.

Сўзлари тугар-тугамас боши таъзимга келди. Кўзларим қуюқ, тўлқинсимон сочларида экан ,мавлоно Жомий айтганлари ғизиллаганича фикримдан ўтарди:

Мевасиз шох бошин кўтаради тик,

Мевали шох боши саломда эгик...

Энди заррачаям гумоним қолмади. Бу — ўша. «Барно менга ўптирди... ўптирди менга» тегажаклигида мактаб майдончасини бошига кўтариб қочсами, ета жингалак сочларини чимдиб-чимдиб юлганим кўз ўнгимда турди-да, қўйди. Бўлганимча-бўлдим: туриб кетай десам мажолим, ўтиравераи десам ўриндиқдан йиқилиб тушмасимга ишончим қолмаган; шу ёшга бориб, эр кўриб, ҳаётимда сира-сира бу ҳолатга тушмаган, бу савдони чекмаган эканман...

Яхшиямки, сезди шекилли, ўрнидан тура қолди. Хайр-хўш қилар эканмиз:

— Домла, Барно опамлар мени танимадилар. Биз мактабдош эдик, — дедию гапни чувалтирмасдан чиқди-да кетди.

Оёқларим қалт-қалт титрар, бошим тегирмон тоши, кўзларимни қоронғилик босганича гуп учганимни биламан. Бир вақтлар кўзимни очсам, ётоқхонамиздаман: қўзичоқларим кўзларида милт-милт ёш, эрим бошимда парвона. Қани энди, ер ёрилсаю, мен бенавони ўз бағрига олса.

Шу-шу турмушимиз лаззатини, тинчлигимни сўнгсиз хаёл олиб қочди. Тунларим — бедор, кунларим — бесабр. Кўнглимга хас ҳам сиғмас, қўлим ишга бормас, қулоғим «тиқ» этган эшикда. Шайтон Тўлқин томон етаклар, шарм-ҳаё унинг хаёлидан юлиб қочар эди мени. Зимдан кузатиб юрган Содиқ Каримович:

— Барнохон, рангингиз синиққан. Кўнгил очиш учун эртанги дам олиш кунида далага, лола сайилга чиқсакмикан? — таклифини қилдилар.

— Майлиз...

— Жуда соз. Болалар ҳам бир яйрашади.

Саҳарда йўлга тушдик.

Кўклам: иффат, латофат, уйғоқ ҳаёт айёми. Навниҳол, навқирон фаслнинг киши дилини ёзғувчи нозу карашмалари шу

7.

қадар-а!.. Ясси, ўркач-ўркач қирларнинг қия бағри. Табиат зим-зилол гиламини бағри қон ёқут лолалар билан безаган. Бу фолдан сармаст тўрғайлар «чир-чир» сайрашар, «ўтни босма», «лолага тегма» ноласида парвонадек. Кўзларида юлдуз чақнаган, пешоналарида маржон-маржон тер ялтираган болаларим қучоқлари лолага ғарқ. Содиқ Каримович эса машина соясида китоб кўриш билан банд эдилар.

Якка ўзим қир ошдим. Меҳримни тортган жўра лола сари яқин боришимни биламан. Қаёндандир пайдо бўлишган жуфай тўрғайлар сайраши, чириллаши хатарнок пардаларга кўтарилгандай сезилар назаримда. Эргашдиму лолаларни узишга қўлим бормади: саломга эгилишган ёқут қўнғироқчалар ҳимоясида, ер чуқурчасида заргар қунти билан тўқилган саватча — олачипор тухумчаларни ардоқлаган тўрғай ини. Шу топда хаёлимдан Тўлқин кечди. Тинч хонадонга безовталик олиб кирган йигитни ўзимнинг айни ҳаракатимга қиёс қилдим. Ўйим талай вақтни олиб қочган чоғи, бошимни кўтарсам, қаватимда ҳалиги йигит — осмондан тушганиниям ва ё ердан чиққаниниям пайқамай қолдим.

— Барно опа, тўрғайлар аламда, ошиёни бузилмасин? — дерди овозида алланечук қалтироқ сезилган Тўлқин.

— Опа дейишингиз сабабини англамадим? Мактабдош эканимизга иқрорингиз қайда?

— Сабаби — салобатингиз босгани...

— Қариб қопсиз денг?

— Йўқ. Менга ошна ўша кўзлар, фақат қиттак ўйчанроқ... Ўша жамалак, фақат ўрими бир қадар ўзгача...

— Уят эмасми?!

Балки? Уятдир... Домлани, у киши оиласини ҳурматлаш қарзим, албатта. Аммоки, тўғрилик юзасидан, виждонга тескари бормаслик мақсадида айтиб қўя қолай...

— Ҳожати бўлмаса керак. Хайр.

— Илтимос. Бир нафас тингланг. Уйингизга борганимдан, қувноқ болалигим, тотли кунларим ўртоғини қайта кўриб қолганимдан ўта пушаймондаман... бағрим — мана шу лолалар бағри... дилим — ана у тўрғайлардай нотинч, аламда...

— Очиқ кўнглингиз учун миннатдорман, — ўзимни босишга, қинидан отиламан дегувчи қалбимга сув сепишга тириша, зўр-базўр давом эттиролдим сўзларимни. — Тақдирдан нолишга асосим йўқ. Гап шу ерда қолсин. Учрашмаслигимиз мақсад. Тўрғай ошиёни ҳам, домла хонадони ҳам; сизнинг йигит дилингиз ҳам озор чекмаслиги муддаом... Тўлқинжон, одамийлик юзасидан... илтижо қиламан... мен билан учрашувга фурсат изламаслик ваъдасини сўрайман сиздан?

— Ақлим қалбимни енголса, сиз айтганча бўлсин. Барно, — дедию узоқлашди мендан.

Ўзимни қаерга қўйишни билмаганимдан, тезроқ уйга қайтиш йўлини қилдим. Кундуз ҳаловатимдан асар, тунги уйқудан қатра қолмаган. Эртаси домла институтдан хафа бўлиб қайтдилар: Тўлқин аспирантурадан кечиб, геологлар билан узоқ экспедиция сафарига қарор қилган эмиш. «Ёшлик — бебошлик экан, бундан буёқ аспирант зоти баримни ушлаб бўпти» сингари, шикоятомуз мулоҳазаларини такрорлай кабинетларига шўнғиб кетдилар.

Менинг шуурим эса зиддиятлар осмонида кезар. Бир лаҳза Тўлқиннинг мард қалбига, оқил номусига таҳсин ўқисам, иккинчи дақиқа, қилмишига қарши қўзғаламан, унутиш учун, кўрмаслик ниятида йўл изламоқда, мен бечора осойишталигимни бузиб қочмоқни мақсад этган дейман; бир йиғлайман, бир овунаман... Севги нашъаси, шу ёшга кириб биринчи бор севги туйғусининг соҳибаси бўлиш... Бир эримга ачинаман, бир хотини қалбида севги ўтидан ҳатто қора чироқ ҳам ёқолмаган эркак шаънига нафрат ўқийман. Айбдор — ўзлари, дейман.

8.

Кун кунни қувлаб, орадан бир йил чамаси ўтиб кетди. Бир кечаси Содиқ Каримович уйга қайтмадилар. Азонга яқин телефонда:

— Барнохон, мени кутманглар. Бугун ҳам кеч қайтсам ажаб эмас, — деган эдилар.

— Яхшиликми ўзи? — сўраб қолдим, кўнглим бир бахтсизликни сезгандай ғулғулада эди.

— Кеча самолётда ановини олдириб келдик.

— Ановингиз ким?

— Ким бўларди? Тўлқин-да! — товушларида зарда, ғашлик ва ачиниш урғуси сезилиб турарди. — Оёғи остидаги чўққи тош кўчиб, жарга қулапти. Боши ёрилган, кўп қон кетган, ҳуши ўзида йўқ...

— Умид... яшашлигига?

— Мингдан бири. Аҳволи мушкул... Болаларни ўпиб қўйинг!

Бу хунук хабар мени тош қилди, ер билан битта бўлдим. Иситмам юзимга урди. У йигитнинг меҳригиёси... Бешафқат тақдир наҳотки мен бенавога чин севги чечагини шунчалик кеч раво кўрса-да, яна юлиб кетмоқчи бўлса?!

Барча кечинмаларимни ипга тизиб, тарозига солиб кўрдим: уйимизга кириб келиши, «Бағрим — мана шу лолалар бағри» дейиши, дабдурустдан жўнаб кетиши ва, ниҳоят, бу машъум хабар бир томонда. менга олам-олам яхшиликлар қилган Содиқ Каримович, оила, бола-чақа бахти иккинчи томонда. Қайбирини танлашим инсофдан? Албатта, иккинчисини-да. Энди мен учун севги савдосига бало борми? Қўзичоқларимга бўлган меҳр-муҳаббатим қаршисида, оила бурчи олдида кечиккан биринчи севги туйғуси денгиз кўпиклари гирдобидаги пистапўчоқ эмасми? Уфф-ф... бечора бошим!

— Бўлди... бугунча етар, онагинам, толиқдингиз, — бўғиқ овози зўрға эшитилган профессор ҳам (ким билсин, бу, балки, унинг-да ўз ёшлигидан даракдир) ҳиссиёт дунёсига боши билан кўмилганди. — Манави дорини ичворинг-а, бош оғриги таққа тўхтайди.

— Майлиз... Дафтаримни бекор очганга ўхшайман. Зериктирдим, чамаси?

— Йўғ-эй, бажонидил... Айни муддао, фақат, кечмиш алангаси жонингизга андак азоб бермоқда, фаразимча?

— Азоб?.. Шу ўринда янглишган кўринасиз, Профессор, азоб эмас, тотли ва аччиқ хотира, бахт ва бахтиқоралик тарихи. Хушингиз бўлса?

— Бажонидил. Қулоғим сизда, онагинам.

— Хуллас, нечук клиникага бориб қолганимни, палатасига кириб, қошу кўзини силаб ўтирганимни ўзим ҳам билмайман. Палатага кирдиму, эримдан андиша қилсам-да, бўлгуси «миш-мишлар»дан ўлгудай чўчисам-да, уни ташлаб, қайтиб чиқолмадим. Боқдим, меҳр қучоғига ўрадим, ярасига малҳам, ҳаёт билан видосига тўсиқ бўлдим. Ниҳоят кўзини, жон суғурувчи кўзларини очди:

— Барно, сизми?.. — деганини биламан.

— Ялинаман, гапирманг... жим ётинг.

— Ваъдани бажаролмадим... кўринмаслик ваъдасини, кечиринг мени...

Бағримга олдим, кўзларидан тўйиб-тўйиб ўпдим. Севгим ҳароратини, меҳрим жамолини тўкиб солдим. Тўлқинжоннинг яланг тўши остидаги мард юраги қинидан отилгудай; бадани қизиган, кўзларидан тирқираб оққан ёшининг таъми лабларимни куйдириб, севги, чин севги, аёл қалбида уйғонган биринчи севги дардининг илоҳий сирларига пайванд қиларди мен бечорани... йигит бечорани... Кўкрагига ямоқ тушмаганига, ўз севгисини излаб, йиллар ўтказганига, шу дақиқада, бахтиёр эканига... эканимизга... имоним... имонимиз комил эди.

— Камалак!.. Барно, қаранг-а... камалак... — дея алахситишга кириша бўладими. — Сир билан Аму қовушмоқчи бў-

9.

лишса, камалак отар эканлар... Камалак Сирдан чиқиб, Амуга тушган... Шайдоси эдим... кўп изладим, камалакни... Сизни... Камалак ўз бўёқларини баҳор чечакларига қиёс, бодом, гилос, ўрик, шафтоли, зилол қирлар, ясси тепаликлар бағрида очилмиш лолалар, тўрғай алами эсингиздадир, лолалар ўз рангларини камалакка тақлид айлар эмишлар... Сиз шу, камалак, лола назокат камалагим... Аммо, умрингиз... севгимиз... камалак умрига ўхшамаса... зора, абадий бўлса...

Мен бахтиқорани симобдай эритди-ю, жон берди, ўлди-кетди Тўлқинжон. Дод солганимча палатани ташлаб чиқдим. Уни кўмдилар. Мени билганим, кун сайин, бир даста гулу мозористон бўлиб қолди. Қабри ёнида тунларни бедор ўтказиш — битмас-тугамас хаёл эди мен учун...

Тавбаларига таянган у киши эса Содиқ Каримович насиҳат қилиб кўрдилар — кор қилмади; меҳр-иззатни ошира инсофга келтирмоқчи бўлдилар — ёрдам бермади. Сўнгра, у киши аламларини яна ичимликдан олишга тутиндилар. Кун ичар, тун сармаст. Болаларни қариндошлариникига узатдилар. Уйимиздан фаришта кўтарилди. Ўз ёғимизга ўзимиз қовурилдик. Начора?!

Янги кўклам келиб, табиат кўм-кўк либосга беланганиниям, гулу чечаклар кишилар чиройига чирой қўшганиниям пайқамай қопман. Икки баҳор ўртасида, атиги-я, шунча ўзгариш...

Оқшом қуйилар экан, мозористонга кириб бордим. Атроф сув сепгандек. Фақат, ғир-ғир эсган ҳайдар шамол кўз ёшларимни олиб кетишга тиришгандай, «кет-кет!» дея кўкракларимдан итаргандай. Йиғладим, овундим, яна йиғладим. Кечмиш баҳор. Ясси қирлар. «Бағрим — мана шу лолалар бағри... дилим — ана у тўрғайлардай нотинч, аламда...» деган Тўлқинжоннинг қалтироқ, жаранг сўзлари кўзимдан, қулоғимдан, дилимдан аримас...

Ғира-шира тонг отарда уйга қайтибман. Эшикни очиб, остонани босдиму бошимни бир совуқ нарсага уриб олдим. Кўзларимга инонмайман: у киши, ўзини коридор шипига осган Содиқ Каримович мурдаси... Ҳуш-беҳуш полдаги хатни кўтардим:

«Барнохон, мени қарғаманг. Шодлигимни, сизни йўқотганимдан сўнг, одамлик омонатини бой бердим. Тамом. Заифлик, беиродалик, афсуски, енгди. Энди бирон кимсага кераклигим йўқ — дўстларимгаям, сизгаям. Мени даврадан чиқазишди. Балки ҳақдирлар. Қадрингга ўзинг етмасанг, ёру биродарлар ҳам беқадрлик кўрсатишар экан. Беқадрликдан қўрқинг, қочиқ бўлинг!

Тоҳир — Зуҳралар, гўдакларим қолишди. Пешоналарини силарсиз, токи етимлик хўрлигини чекмасинлар. Алвидо. Мени кечирарсиз умидида.

Содиғингиз».

— Вой дод! — солиб, кўчага ўқдай отилганимни биламан. Қолгани эсимда йўқ...

* * *

«Очилган дафтар» Профессорни тамом ҳангу манг айлаган. Унинг елкаси оғир тош остида, кўзлари бежо, олазарак, нафаси қисилган. Хайр-маъзурни унутганича палатадан, Барно қошидан чиқиб, йўлга тушади. Тонг отмоқда.

«Э нодон. Профессор... Аҳмоқсан, беқадрсан, — кексалардек оғир қадам босаётган Профессор лаблари шу сўзларни ҳижжаларди. — Одам деганнинг ҳол-аҳволидан огоҳ бўлиш ўрнига, меҳр-карам қўлини чўзиш ўрнига дакангхўрозлик қипсан. Ишдан, партиядан ҳайдабмиз-а. Бу кечирилмас гуноҳни бўйнинга олишим, тезроқ ўртоқларимга айтишим лозим. Ҳа, азизлар, беқадрлик — камоли телбалик!»

5. IX. 1964. Тошкент.

ТОҒНИ ТАЛҚОН ҚИЛИБ...

12 балл, маркази — Чимёнда ▲ Портлатувчи камераларда 1100 тонна порох бор эди ▲ Республика юбилейи шарафига меҳнат салюти ▲ Солдатларнинг фойдасига тузатиш киритилди.

24 сентябрь. Соат 14 дан 45 минут ўтган. Чимёндаги 12 булоқ райони. Осмонга учта қизил ракета отилади. Бу — жанговар сигнал. Одамларнинг кўзи баланд тоғ чўққиси — «Бўр довон»да. Довоннинг тош бағрига мудҳиш куч — 1100 тонна порох солинган портлатувчи камералар яшириб қўйилган! Радиодан берилган таниш сигнал соат ўн беш бўлганини билдиради.

— Ўт очилсин! — деган буйруқ эшитилади.

Портлатувчи Иван Костюков портлатиш машинасининг кнопкасини босади. Бир зумда еру осмон ларзага келади, чунки биз бекиниб олган жойда сунъий зилзиланинг қуввати олти баллга тенг эди. «Бўр довон» чўққисидан қора тутун аралаш қизғиш аланга кўтарилади. Портлатиш тўлқини довондан бир неча километр беридаги бизнинг блиндажимизгача етиб келади, қаттиқ зарбдан чор-атроф ларзага тушади. Ярим миллион кубметр жинс ҳавога кўтарилар экан, довон узра тупроқ, тош, харсанг парчаларидан иборат бир девор пайдо бўлади. Бу портлатиш СССРда қурилаётган энг йирик автомобиль йўлларидан бирида содир бўлди.

Ҳадемай ана шу девор қуюқ тутунга айланиб, қуёш юзини тўсиб қўйди ва биз томонга кела бошлади.

Тутун аста-секин тарқалди. Яна қуёш жамолини кўрсатди, шунда бамисоли улкан шамшир билан тилка-пора қилинган «Бўр довон» кўз ўнгимизда намоён бўлди. Ғазалкент-Чимён автомобиль йўли очилди! Энди Чорвоқ ГЭС бинокорлари Чирчиқ дарёсига бамайлихотир тўғон сола беришлари мумкин. Сув тўсилганидан кейин Чимён ва Бурчмулла курортларининг эски тош йўли сунъий денгиз тубида қолиб кетади.

Меҳнаткаш порох қояларни ўрнидан силжитиб, сойни кўмиб ташлади ва йўл учун ярим километр жой очиб берди. Уч қаватли қўйилган 35 та заряд микросекундлар орасида муайян тартибда портлатилди. Шунинг ўзи ишнинг ниҳоятда аниқ бўлишини таъминлади.

Худди шундай топшириқни бажариш учун чўмичига тўрт кубметр тупроқ сиғадиган иккита экскаватор билан «МАЗ-205» маркали 12 та самосвал бутун бир йил ишлаши керак эди. Бундан ташқари, тошни майдалаш учун пармаловчилар билан портлатувчиларнинг бир талай меҳнат сарфлаши зарур бўлар эди. Экскаваторларни энергия билан таъминлаб туриш учун ана шу ишлар қилинаётган жойга 15 километр узунликда тоғлараро электр сими тортиш ҳам лозим эди. Бинокор порох ана шунча маблағ билан вақтни тежаб берди!

Мамлакатда таниқли портлатувчилардан бири, «Гидроспецстрой» тресги пармалаш-портлатиш ишлари бўлимининг бошлиғи А. Г. Багдасаров Москвадан Чимёнга келган. У ҳам бизнинг суҳбатимизга қўшилади.

— Бу ерда тўплардан отиладиган оддий порох ишлатилди, — дейди Арташес Григорьевич. — Бу порох энди артиллерия учун яроқли эмас, чунки омборларда тегишли муддатгача сақланиб ётиб, эскириб қолган ва йўқ қилиб ташланиши керак. Шундай порохдан халқ хўжалигида фойдаланиш мамлакатга кўплаб маблағни тежаб беради.

Порох ишлатиш ҳазилакам гап эмас. Порохга яқин бўлдингми — темир белкурак ишлатмаслигинг керак, чунки порох портлаб кетиши мумкин. Асфаласофилинга жўнаб қолмайин десанг, оёғингга резинка этик кийиб юрма. Ваҳолонки ишчилар камераларни тўлдириш вақтида фақат порохгагина эмас, балки сувга ҳам дуч келадилар. Хўш, солдатларнинг «Порохни ивитиб қўйма» деган эски қоидасига нима дейсиз? Портлатувчилар бу қоидани бузишди. Порох яхшироқ ҳаракат қилсин, деб улар камераларга минглаб кубметр сув қуйишди. Портлатувчи моддани тағин ҳам зичлантириш учун сувга ош тузи билан аммиак селитраси солишди. Бу, портлаш қувватини қарийб бир ярим баравар кўпайтиришга имкон берди. Шу сабабдан, портлатиш камераларига лойиҳада кўрсатилган 1700 тонна ўрнига атиги 1100 тонна порох солинди.

Бу кучли портлатишни амалга ошириш учун гидроспецстройчиларнинг бир талай тажрибалар ўтказишларига тўғри келди. Бу эса аниқ ҳисоб-китоб чиқариш учун маълумотлар тўплаш, тайёргарлик ишларини олиб боришда унумли меҳнат қилиш имконини берди. Қисқа муддат — уч ой ичида мўлжалдаги ҳамма нормалар ортиғи билан бажарилиб, довонга заряд ўрнатиш учун 10 метрдан 33 метргача чуқурликдаги 28 та шурф қоқилди ва 57 метр узунликда горизонтал штольня ҳосил қилинди.

— Биз бунёдкорлик портлатишимизни юбилейга атадик, — деди «Гидроспецстрой» тресги Ўзбекистон бошқармасининг бошлиғи А. Троян. — Бу, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 40 йиллиги шарафига берилган меҳнат салютидир.

Бу салют кўкўпар Тянь-Шань тизма тоғлари бўйлаб қаттиқ акссадо берди. Уни Ўрта Осиёдаги сейсмик станцияларнинг ҳаммаси қайд қилди. Дарвоқе, сейсмологларнинг гапини эшитинг. Уларнинг айтишича, портлатиш аниқ белгиланган муддатда ўтказилган. Шундай бўлиши бежиз эмас.

«Бўр довон»даги портлатиш натижасида ҳосил қилинган сунъий зилзила, — дейди Чимёндаги олимлар экспедициясининг раҳбари, «Тошкент» сейсмик станциясининг бошлиғи Валентин Уломов, — ер қобиғининг тузилишини яхшироқ ўрганишимизга ёрдам беради. Машҳур рус олими Б. Б. Голицин айтган ажойиб фонус бугун ер сийнасида бир лаҳзагина ялт этиб ёнди-ю, ўчди. Б. Б. Голицин бу фонус «бизга Ернинг ичини ёритиб, бу билан унда содир бўлаётган нарсаларни кўришимизга ёрдам беради» деган эди. Шу фонуснинг ёнадиган вақти бу гал бизга олдиндан аниқ маълум бўлганлиги айниқса муҳимдир.

— Портлатиш тошкентликлар фойдасига ҳам ишлаганини билиб, улар ҳайрон қолсалар керак, — дейди Валентин Иванович. — Ўзбекистон пойтахтининг турли районларига биз бешта сейсмограф ўрнатиб қўйган эдик. Ана шу сезгир приборлар ёзиб олган маълумотларнинг натижалари шаҳардаги микрорайонларни сейсмик жиҳатдан тузиш учун катта аҳамиятга эга бўлади. Бу эса шаҳарнинг турли районларида зилзиланинг эҳтимол тутилган максимал қувватини олдиндан билишга имкон беради. Биноларни мустаҳкам қилиб қуриш учун ҳисоб-китоб чиқаришда унинг аҳамияти жуда катта.

..Чимёнда, салобатли тоғлар этагида «Бўр довон»даги иккинчи ва охирги кучли портлатишнинг тўзони босилди. Ҳадемай, янги йўлдан автомашиналар пешма-пеш қатнай бошлайди. «Бўр довон»дан оша туриб, одамлар фақат табиатнинг улуғворлигидан қойил қолишмайди, ўз замондошлари — планета қиёфасини тамомила ўзгартириб юбораётган етти йиллик бинокорларининг улкан меҳнат натижалари ҳам уларни қойил қолдиради.

А. ЕРШОВ,

УзТАГ мухбири.

Чимён, 24 сентябрь.

ФУТБОЛ

«ПАХТАКОР» ЯНА ТЎРТЛИКДА

Футбол чемпионатининг навбатдаги турида биронта команда ҳам рақибини катта ҳисоб билан юта олмади. Аммо. пешқадамлар сафи ўзгарди. Финал мусобақалари бошлангандан бери биринчи ўринда бораётган Одессанинг армия футболчилари бу гал рақиб дарвозасига битта тўп киритиб, ўз дарвозаларидан ҳам битта тўп ўтказдилар. Шундай қилиб, «Даугава» командаси пешқадамдан бир очкони «юлиб» қолди. «Жальгирис» футболчилари ўз майдонларида москвалик темир йўлчилардан енгилдилар. Пойтахт футболчилари «Жальгирис» дарвозасига иккита тўп киритдилар. Челябинск шаҳрининг темир йўлчилари «Карпати» командасига 1:2 ҳисоби билан ютқиздилар. «Заря» — «Локомотив» (Тбилиси) 0:0. «Авангард» — «Арарат» 2:1. «Шахтёр» «Караганда) — «Черноморец» 0:1 ҳисоби билан тугади. «Пахтакор» «Труд» командасини 1:0 ҳисобида енгиб, бешинчи ўриндан яна тўртинчи ўринга қайтди.

КОМАНДАЛАРНИНГ ТУРНИР ЖАДВАЛИДАГИ АҲВОЛИ ҚУЙИДАГИЧА:

Командалар	Ўйин	Очко
Армия спорт клуби (Одесса	17	22
«Локомотив» (Москва)	17	21
«Авангард»	17	20
«Пахтакор»	17	20
«Черноморец»	17	19
«Арарат»	17	18
«Жальгирис»	17	18
«Заря»	17	15
«Карпати»	17	15
«Труд»	17	15
«Локомотив» (Тбилиси)	16	14
«Локомотив» (Челябинск)	16	14
«Даугава»	17	13
«Шахтёр» (Қараганда)	17	12

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

КОНГОДАГИ ЖАНГЛАР

ПАРИЖ. 25 сентябрь. (ТАСС). Конго қўзғолончилари сўнгги кунларда Киву вилоятида бир қанча уруш ҳаракатларини муваффақиятли ўтказдилар. Чет эл агентликлари мухбирларининг берган хабарларига кўра, ҳукумат армиясининг қисмлари вилоят пойтахти Букаву шаҳридан 220 километр ғарби-шимолдаги Валикале шаҳрини қўзғолончи отрядларнинг қисуви остида ташлаб чиқди. Қўзғолончилар Луберо шаҳри атрофидаги аҳоли яшайдиган бир неча пунктни ҳам ишғол қилдилар. Қўзғолончиларнинг ҳаракатлари муваффақиятли бўлаётганлиги натижасида. Масиси-Гома шаҳарлари районларида ҳукумат қўшинларининг куршовга тушиб қолиш хавфи туғилди. Қўзғолончи отрядлар томонидан бир неча марта ҳужумга дучор қилинган вилоят пойтахти Букавуда аввалгидек кескин аҳвол ҳукм сурмоқда. Шу вилоят ғарбидаги Шабунда ва Итула шаҳарлари районида ҳам қўзғолончиларнинг фаолияти кучайиб кетганлиги таъкидланмоқда. Китуту шаҳрида қўзғолончилар билан ҳукумат жандармериясининг қисмлари ўртасида қаттиқ тўқнашув бўлди.

Конго шимолидаги Боэнде шаҳри районида оғир жанглар давом этмоқда. Ҳукумат армияси штабининг ахборотига кўра, қўзғолончилар шу шаҳарнинг бир қисмини ҳамон контроль қилиб турибдилар ва ҳукумат қўшинларига қаттиқ қаршилик кўрсатмоқдалар.

ҚОР БЎРОНИ

СОФИЯ, 25 сентябрь. (ТАСС). 22 сентябрга ўтар кечаси Ўрта Стара-Планина тоғларидаги Троя довонида мисли кўрилмаган қор бўрони бўлди. Автомобиль транспортида Пловдивдаги халқаро ярмаркадан қайтиб келаётган мингдан ортиқ киши қор тагида қолиб кетди. Ўн километрча масофада довон ўтиб бўлмайдиган қор тепаликлар остида қолди. Қаттиқ совуқ бўлиб турганига ва қалин туман тушганига қарамай. меҳнаткашлар ва милиция отрядлари. ҳарбий бўлинмаларининг жангчилари тўсатдан бўронга тушиб қолган эгни юпун кишиларни қутқариш учун бутун бир сутка мобайнида кураш олиб бордилар. Дарҳол ёрдам кўрсатилганлиги туфайли. бирон киши ҳам ҳалок бўлгани йўқ.

ЖАЗОИР ТАРИХИДА БИРИНЧИ

ЖАЗОИР, 25 сентябрь. ТАСС мухбири **А. Токарев** хабар беради:

Эртага Жазоир яқинидаги Дорулбайд шаҳарчасида мамлакат тарихида биринчи халқаро ярмарка очилади. Шу кунларда ярмаркада павильонларни очишга сўнгги тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда, экспонатлар ўрнатиб бўлинмоқда. Ярмарка территориясидан бир неча юз метр наридаги Дорулбайд аэродромида ғоят гавжумлик ҳукм сурмоқда: бу ерга чет эл делегациялари тўхтовсиз келиб турибди.

Совет павильони — ярмаркадаги энг йирик павильонлардан бири. У 4.200 квадрат метр саҳнни эгаллаган. Павильон стендларига ва унинг ёнидаги майдончага 6 мингдан ортиқ экспонат қўйилган. Москва, Ленинград, Киев, Саратов ва бошқа совет шаҳарларидаги 150 га яқин корхона Жазоирга ўз маҳсулотларини юборди.

Совет павильонида станоклар, тўқимачилик машиналари, босмахона ускуналари ўрнатилган. Павильоннинг бутун бир бўлими халқ хўжалигида ва медицинада атом энергиясидан фойдаланишга бағишланган. Энг янги электрон аппаратлар, оптика приборлари эътиборни ўзига тортади.

Жазоирликлар орасида энг сабри чидамаган кишилар ярмарканинг расмий очилиш маросимини кутиб ўтирмасдан, совет павильонининг ўзига туташ майдончадаги экспонатларини кўздан кечира бошладилар. Улар шу ерда ишлаб турган совет пармалаш вишкаси олдида узоқ тўхтаб қолмоқдалар. совет автомобилларини, тракторлари ва қишлоқ хўжалик машиналарини томоша қилмоқдалар.

Бугун Жазоир газеталари совет павильонини батафсил тасвирлаб. совет павильонининг директори кеча ярмаркада ўтказган матбуот конференцияси ҳақида катта ҳисобот босиб чиқарди.

КЕКСА ТАРЖИМОН ЮБИЛЕЙИ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ўзбекистон Телеграф агентлиги коллективи ва Тошкент шаҳрининг журналистлар жамоатчилиги республиканинг энг кекса таржимонларидан бири — Фотима Абдураҳмоновна Ибадуллинанинг пенсияга чиқиш маросимини ўтказди.

Ф. А. Ибадуллина ўз ҳаётининг 30 йилдан кўпроғини совет матбуоти хизматига бағишлади. У, кейинги 10 йил ичида Ўзбекистон Телеграф агентлигида таржимон-редактор бўлиб ишлади.

Ф. А. Ибадуллина журналистика соҳасидаги бой тажрибасини доим ёш таржимонлар билан баҳам кўрди. (ЎзТАГ).

ТИНГЛАНГ ТОМОША ҚИЛИНГ

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

27 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 12.00 — **Эрталабки гимнастика машғулоти**, 12.20 — **Телевизион айиқ болаларини қандай овқатлантирди** (қўғирчоқ фильми), 12.45 — **Корней бобо** (кичкинтойлар учун), 13.10 — Ўзбек фильмлари фестивали. **Мирзачўл** (ҳужжатли фильм), 13.30 — **«Ёшлик» студияси**, 14.00 — **Советский воин** (киножурнал).

Ўзбек тилида: 14.10 — **Сибирь воқеаси** (ҳужжатли фильм), 14.30 — **Оқ паҳлавонлар** (болалар учун телеспектакль).

Рус тилида: 17.00 — **Мультипликацион фильм** (болалар учун), 17.25 — **Телевизион янгиликлар**, 17.40 — **Баҳорги учрашувлар** (ҳужжатли фильм), 18.00 — **Концерт** (Туркистон Ҳарбий Округи оркестри ижросида), 18.40 — **Новости дня** (киножурнал), 18.50 — **Кинофельетон**, 19.00 — **Банкда ишловчи қиз** (бадиий фильм).

20.25 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар**, 20.55 — **Тошкент баҳори, Асиия** (ўзбек фильмлари фестивали), 21.15 — **Концерт** («Қизил Ўзбекистон колхози ашула ва рақс ансамбли ижросида).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/IX да кундуз **Севилья сартароши**, кечқурун **Князь Игорь**, 29/IX да **Демон**.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/IX да кундуз **Хатарли йўл**, кечқурун **Қутлуғ қон**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/IX да **Кимга тўй, кимга аза**, 28/IX да **Тошболта ошиқ**.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 27/IX кеч соат 8 да **Ўзбек давлат филармонияси солистларининг концерти**. Билетлар сотилмоқда.

28, 29, 30/IX кеч соат 8 да Ўзбекистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов** раҳбарлиги ва иштирокида **Хоразм ашула, музика ва рақс ансамблининг концертлари**. Касса кундуз соат 2 дан очилади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Ўзбек цирки усталарининг томошалари.** Бугун томошалар кундуз соат 12, 3 ва кеч 8 да бошланади.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Енгил ҳаёт — «ИСКРА», «ВАТАН», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «МИР» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Хабер фотоси — «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун). НАВОИЙ номли (кеч соат 8-20 минут ва 11 да).

1964 йил 7 октябрь кундуз соат 2 да. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-математика фанлари бўлимининг бирлашган илмий совети мажлисида (Обсерватория кўчаси, 85-уй, Физика-техника институтининг конференц-зали)

Н. А. Витовский — физика-математика фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ярим ўтказгичларга нурланиш таъсирининг баъзи масалалари» деган темада.

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ

Диссертация билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

БИЛДИРИШ

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиуми, хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамияти президиуми Сизни чехословак сайёҳлари И. Ганзелка ва М. Зикмунд ўртоқлар билан учрашувга бағишланган матбуот конференциясига таклиф этади.

Матбуот конференцияси 28 сентябрь соат 18 да Ўзбек давлат эстрадаси театри биносида (Навоий кўчаси, 55) бўлади.

«СРЕДАЗГЛАВМАШСНАБСБЫТ»

МАРКАЗИЙ КОНТОРА-БАЗАСИ

подшипник, запас қисмлар, арматура истеъмолчиларига билдиради, инвентаризация муносабати билан.

1 октябрдан 10 октябргача

Бу буюмлар берилмайди

Тегишли фондларни шу муддатгача олиб чиқиш сўралади.

«СРЕДАЗГЛАВМЕТАЛЛОСНАБСБЫТ»

ЎЗБЕКИСТОН КОНТОРА-БАЗАСИ

истеъмолчиларга билдиради, инвентаризациянинг ўтказилиши муносабати билан.

1 октябрдан 15 октябргача муддатда

Металл маҳсулотлари

БЕРИЛМАЙДИ

(1-складдан ташқари)

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

Р 11226 ИНДЕКС — 64543. Н. Б. 225.